Rauma

RAUMAN KAUPUNGIN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2021

SISÄLLYSLUETTELO

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS 5
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT, KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY.....6
3. VUODEN 2021 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....8
3.1 Vuoden 2021 strategisten painopisteiden toteutuminen 8
3.2 Strategiaa täsmentävät ohjelmat ja niiden toteutuminen 11
3.2.1 Hyvinvointi.....11
3.2.2 Elinvoima.....12
3.2.3 Henkilöstö.....12
3.2.4 Maapolitiikka.....14
3.3 Toimialojen, liikelaitosten ja konserniyhtiöiden toiminnan arviointi 14
3.3.1 Konsernihallinto ja -palvelut.....15
3.3.2 Työllisyyden hoito.....15
3.3.3 Sosiaali- ja terveysvaliokunta.....16
3.3.4 Sivistysvaliokunta.....18
3.3.5 Tekninen valiokunta.....20
3.3.6 Ympäristö- ja lupalautakunta.....21
3.3.7 Taseyksiköt.....22
3.3.8 Liikelaitokset.....22
3.3.9 Kaupunkikonserniin kuuluvat yhtiöt.....23
4. KAUPUNGIN KOKONAISTALOUDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....25
4.1 Rauman kaupunki 25
4.1.1 Talousarvion toteutuminen.....25
4.1.2 Tulorahoituksen ja nettomenojen kehitys.....25
4.1.3 Investointien toteutuminen.....29
4.1.4 Kaupungin taseaseman ja velkaantuneisuuden kehitys.....29
4.2 Kaupunkikonserni 31
4.3 Tarkastelu valtion koronatukien vaikutuksesta talouteen.....31
4.4 Näkökulmia sote-uudistuksen vaikutuksesta talouteen.....31
4.5 Talouden tasapainon tarkastelu kriisikuntakriteereillä.....32
5. VUODEN 2020 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JÄLKISEURANTA.....33
6. YHTEENVETO.....37

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2021 tulee jäämään muistoihimme koronavuotena, jolloin poikkeusoloista maskeineen ja etäyhteyksineen tuli uusi normaali.

Korona leimaa myös arvioinnin näkökulmasta Rauman kaupungin vuotta 2021. Monet tutut toiminnot olivat joko tauolla tai toteutettiin hyvinkin luovilla poikkeusjärjestelyillä. Raumalaisten hengen ja terveyden turvaaminen pandemiaoloissa vei leijonanosan huomiosta ja työajasta – myös ylityöajasta – kaupunkiorganisaatiossa.

Poikkeustilanteesta Rauma selvisi ”sikses hyvin”. Lakisääteisistä ja valtuuston asettamista tehtävistä toimintavuoden aikana on pääosin kuitenkin suoriuduttu, huolimatta siitä, että covid-pandemia koetteli Rauman seutua erityisen kovasti. Koronan ilmaantuvuuslukuhan alkuvuodesta 2021 käväisi telakan epidemian vuoksi koko maan ennätystason lukemissa.

Vuoden tilinpäätös toteutui selvästi parempana, kuin valtuusto oli talousarviota tehdessään osannut toivoakaan. Tästä on kiittäminen kohentuneita verotuloja, mutta myös valtiovallan vastaantuloa pandemian hoidosta aiheutuneissa kustannuksissa. Samaan hengenvetoon on muistutettava, että osa koronan aiheuttamista kustannuksista ja patoutuneesta palvelutarpeesta realisoituu vasta tulevina vuosina ja siihen on pystyttävä vastaamaan nyt saadun tuen voimin.

Kaupungin henkilöstöltä korona-aika on vaatinut paljon. Henkilöstötilinpäätöksen mukaan kokemus työhyvinvoinnista kuitenkin jopa hiukan parani edellisvuodesta. Akuutin kriisin aikana venymisen syy ja merkityksellisyys ovat omassa työssä kenties normaaliaikaa selvemmin nähtävissä. Venymisen jälkeen tarvitaan kuitenkin mahdollisuutta myös palautumiselle.

Siksi onkin harmillista, että poikkeusolot eivät loppuneet vuoteen 2021. Vaikka pandemian huippu on selätetty ja on siirrytty jälkihoitovaiheeseen, uudet haasteet odottavat jo kulman takana. Vuosi 2022 on valmistautumista historian suurimman kunta-alan organisaatiouudistuksen, sote-uudistuksen toimeenpanoon. Uudelleen järjestelyt koskevat niin kaupunkiin jääviä toimintoja kuin hyvinvointialueen vastuulle siirtyviä palveluita ja näiden palveluiden tekijöitä.

Tätä kirjoitettaessa toukokuussa 2022 on selvää, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan heijastuu myös Raumalle sekä järkkyneenä turvallisuudentunteena että eurovaikutuksina kaupungin talouteen. Sodan myötä energian ja ruoan sekä mm. rakennustarvikkeiden hinnat ovat jo nousseet meilläkin. Tällä tulee olemaan heijastuksia myös valtuuston päättämän ennätyksellisen suuren investointipaketin hintaan.

Vuoden 2021 opetukseksi kaupunginvaltuustolle voidaan tiivistää, että kaupunkiorganisaatiossa pitää varautua myös siihen, mihin ei oikeastaan voi varautua. Vaikka maailma ympärillä muuttuu, lakisääteisistä velvotteista pitää selviytyä tavalla tai toisella. Kriisinkestävyys on parempaa, kun talous ei ole veitsenterällä, toiminnan prosessit ovat kunnossa ja varajärjestelmät mietittyinä.

Avainasia yhteiskunnallisessa mukautumisvalmiudessa liittyy kuitenkin meihin ihmisiin. Rauma-yhteisöllä on moneen muuhun paikkakuntaan verrattuna paremmin hallussaan vahvan sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, luottamuksen ja avoimuuden perinne. Se näyttäytyy mm. toimivana ja yhteistyöhakuisena päätöksentekojärjestelmänä sekä monimuotoisena vapaaehtoistyönä peruskaupungin rinnalla. Tätä paikallista vahvuutta kaupunginvaltuuston kannattaa tietoisesti vaalia.

Helena Ollila

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT, KOKOONPANO JA TYÖSKENTELY

Kuntalain mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Arvioinnin tulokset annetaan valtuustolle arviointikertomuksena. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla kaupunginvaltuutettuja.

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arvioida, **ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.** Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Toimintaa voidaan pitää tuloksellisena, jos kuntalaisten tarpeisiin vastataan kustannustehokkaasti, laadukkaasti, kestävästi ja riittävällä aikajänteellä. Lisäksi henkilöstön osaamisen ja työssäjaksamisen tulee olla hyvällä tasolla.

Tilintarkastaja antaa valtuustolle erikseen tilintarkastuskertomuksen.

Kaupunginvaltuusto on 9.8.2021 päätöksellään valinnut vuosien 2021 - 2025 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet ja varajäsenet. Susanne Ekroth valittiin varajäseneksi kaupunginvaltuuston 25.10.2021 päätöksellä, koska oli käynyt ilmi, ettei aiemmin valittu varajäsen ollut kaupungin työntekijänä vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan.

Jäsen	**Varajäsen**
Helena Ollila, puheenjohtaja	Riikka Rimpinen
Seppo Sattilainen, varapuheenjohtaja	Dino Nerweyi
Tapio Ailasmaa	Susanne Ekroth
Keijo Jalonen	Esko Huhtala
Vesa Järvenpää	Jorma Rienoja
Marika Leppänen	Touko Parpola
Marianne Mäkelä	Raija Banerjee
Carita Vainio	Irma Suonpää
Tomi Vainio	Pauli Teperi

Tarkastuslautakunnan jäsenten roolit muissa toimielimissä alkuvuonna 2021 on otettu huomioon arviointia tehtäessä. Lautakunnan esittelijänä on toiminut kaupunginreviisori Johanna Suokanto ja sihteerinä tarkastussihteeri Katja Takalo.

Kaupungin tilintarkastuksesta vastasi BDO Audiator Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut KHT, JHT Sari Isaksson. Sisäisen tarkastuksen tehtävistä vastaa kaupunginreviisori hallintosäännön mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan arviointityö on suunnitelmallista. Lautakunta laatii koko toimikautensa kattavan arviointisuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen työohjelman. Arviointi tehdään tarkastuslautakunnan 15.2.2022 hyväksymän laatuohjeen mukaisesti. **Arvioinnin tavoite on kaupungin toiminnan kehittäminen.** Arviointikertomus tehdään valtuuston päätöksenteon tueksi ja tiedoksi sekä kuntalaisille että valtuutetuille. Arvioinnin kohteena on koko kuntakonserni ja kaikki kunnan toiminta sekä sillä saavutetut tulokset, vaikutukset ja vaikuttavuus. Lautakunta arvioi myös omaa toimintaansa kehittääkseen sitä.

Vuoden 2021 toiminnan arviointiin liittyen tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan johtavia viranhaltijoita ja muita asiantuntijoita. Lautakunta piti tilikautta 2021 koskevia kokouksia yhteensä 14. Lisäksi lautakunta osallistui 8.3.2022 ja 15.3.2022 järjestettyihin valtuuston arviointitilaisuuksiin, joissa esiteltiin toimialojen, liikelaitosten ja merkittävimpien konserniyhtiöiden vuoden 2021 tilinpäätös- ja tulosraportointiin pohjautuvat toiminnan kannalta olennaisimmat asiat. Tarkastuslautakunta ja kaupunginhallitus pitivät 8.11.2021 yhteisen iltakoulun, jonka tavoitteena oli lisätä arviointikertomuksen vaikuttavuutta kaupungin toiminnan kehittämiseen.

Arvioinnin tietoperustana ovat viranhaltijoiden kuulemisten ja niissä esitettyjen aineistojen lisäksi vuoden 2021 tilinpäätös ja sen täydennysosa, Rauman Tarina, vuosien 2021 ja 2022 talousarviot ja -suunnitelmat, valtuuston arviointitilaisuuksien esitykset ja materiaalit, henkilöstötilinpäätös 2021, tietotilinpäätös 2021, tilintarkastajan raportit, vuoden 2020 arviointikertomukseen annetut lausunnot sekä muut selvitykset ja raportit, kuten asukas- ja asiakastyytyväisyyskyselyjen tulokset ja hyvinvointiohjelman arviointiraportti.

Rauman kaupungin tarkastuslautakunta 2021-2025. Alarivissä vasemmalta Marianne Mäkelä, Carita Vainio, Helena Ollila (puheenjohtaja) ja Marika Leppänen. Ylärivissä vasemmalta Keijo Jalonen, Tapio Ailasmaa, Tomi Vainio, Seppo Sattilainen (varapuheenjohtaja), Johanna Suokanto (kaupunginreviisori), Katja Takalo (tarkastussihteeri) ja Vesa Järvenpää.

Tarkastuslautakunnan tehtävät (kuntalaki 121 §):

- Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
- Arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
- Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
- Valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
- Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

3. VUODEN 2021 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1 Vuoden 2021 strategisten painopisteiden toteutuminen

Vuoden 2021 talousarviossa on määritelty valtuustotason sitovat strategiset tavoitteet, jotka perustuvat kaupunginvaltuuston 27.11.2017 hyväksymään strategiaan eli Rauman tarinaan. Tavoitteille on määritelty talousarviossa myös mittarit ja tavoitetasot. Alla olevassa taulukossa toteutumista on arvioitu tarkastuslautakunnan toimesta ”liikennevalovärein”.

Taulukko 1: Vuoden 2021 valtuustotason sitovien strategisten tavoitteiden arviointi

RESURSSI: OSAAVA HENKILÖSTÖ			
Kriittiset menestystekijät (=mitä pitää tehdä)	**Mittari**	**Mittariarvotavoite v. 2021**	**Tarkastuslautakunnan arvio toteutumisesta**
			= toteutunut = toteutunut osittain = ei toteutunut = toteutumista ei voi arvioida
Tehtävänvaativuuden arvioinnin sekä työkykyjohtamisen kokonaisuudet Kehitetään osaamista ottamalla käyttöön monipuolisia osaamisen kehittämisen menetelmiä	Arvio, kuinka suuri osa henkilöstöohjelmassa kuvatuista tavoitteista on toteutunut	Työn suorituksen arviointiprosessi (TSA) on saatu valmiiksi	TSA valmistui keväällä 2021.
Palveluprosessien kustannustehokas resursointi ja kehitys Ennakoiva osaamis- ja henkilöstösuunnittelu	Toimialakohtainen henkilöstösuunnitelma Koko kaupungin henkilöstömäärän ja henkilöstötyövuosien kehitys	Vaihtoehtoisien tuotantotapojen ja tehtäväjärjestelyiden tarkastelu toiminnan muuttuessa ja eläköitymisten yhteydessä. Toimialojen ulkoinen auditointi tehty.	Vaihtoehtoisia tuotantotapoja on tarkasteltu mm. vahva ja vakaa Rauma -talousohjelman laadinnan ja toteutuksen yhteydessä.
RESURSSI: VAHVA TALOUS			
Vahva ja vakaa Rauma – talousohjelman laadinta ja täytäntöönpano	Talousohjelman tavoitteiden toteutumisaste	Talousohjelma on laadittu ja täytäntöönpano aloitettu vuosien 2020 - 2022 toimenpiteiden osalta	Talousohjelma on laadittu ja täytäntöönpano on aloitettu. Osa toimenpiteistä on jouduttu aikatauluttamaan uudelleen. Talousohjelman toimenpiteiden riittävyys tulee arvioitavaksi vuoden 2022 aikana osana varautumista hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiseen.

Ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen, palvelurakenteiden kehitys, prosessien kehitys huomioiden poikkihallinnollisuus, taloudellisuus, tehokkuus, vaikuttavuus	Toimintamenojen kasvu %	Kasvuprosentti pysyy hillittynä	Toimintamenot kasvoivat 6,6 % edelliseen vuoteen verrattuna, mikä on kuntakentän keskiarvoon verrattuna kohtuullinen.
	Vuosikate kattaa poistot ja investoinnit	Vuosikate paranee vuoden edetessä suhteessa alkuperäiseen vuoden 2021 talousarvioon	Vuosikate parani suhteessa alkuperäiseen talousarvioon ennakoitua paremman verotulokertymän vuoksi. Vuosikate kattoi poistot. Vuosikate riitti 92,5 % kattamaan investointien omahankintamenot.
Kärki: TERVEELLINEN, TURVALLINEN JA PALVELEVA RAUMA			
Kriittiset menestystekijät (=mitä pitää tehdä)	**Mittari**	**Mittariarvotavoite v. 2021**	**Toteutuminen**
Toimialoittain huolehditaan hyvinvointiohjelman toteutumisesta Poikkihallinnollisten palveluketjujen toimivuus	Asiakas- ja asukaspalaute	Asiakas- ja asukaspalautteen keruun ja käsittelyn poikkihallinnollinen prosessi on luotu	Kaikkia palveluja koskeva asiakaspalautejärjestelmä on kaupungin nettisivuilla. Palvelupisteessä palautetta vastaanotetaan paljon myös suullisesti ja sähköpostilla. Asukastyytyväisyyskysely toteutettiin vuonna 2021.
Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutusten ennalta-arviointi tarkoituksenmukaisesti	Arvio, kuinka suuri osa maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutusten ennalta-arvioinnista on tehty	Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutusten ennalta-arviointi on tehty	Valmistelut sosiaali- ja terveystoimialan siirtymisestä käynnistyivät heti eduskunnan hyväksyttyä lain hyvinvointialueesta kesällä 2021. Kaupunginhallitus päätti 1.11.2021 Rauman kaupungin varautumisesta hyvinvointialueen muodostumiseen 1.1.2023 alkaen.
Kaupungin kiinteistöjen pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelmien (PTS) toteutuminen	Suunnitelmien laadinnan valmiusaste Suunnitelmien toteutumisaste	Kaikki pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelmat on laadittu	PTS-ohjelma on luotu ja se ohjaa suunnitelmallista kunnossapitoa. Ohjelmaa on päivitetty suunnitellusti.
Kärki: VIREÄN ELINKEINOELÄMÄN RAUMA			
Kriittiset menestystekijät (=mitä pitää tehdä)	**Mittari**	**Mittariarvotavoite v. 2021**	**Toteutuminen**
Aktiivinen yhteistyöhakuisuus koulutusasioissa verkostojen ja edunvalvonnan kautta	Opiskelijoiden aloituspaikat	Pysyvät vähintään samana kuin vuonna 2020	Aloituspaikkojen määrä pysyi vuoden 2020 tasolla.
Kauppakeskushankkeen edistäminen Lakarin alueen kehittäminen ja markkinointi Elinvoimaa tukevien investointien hankkiminen	Työllisyysaste	Työllisyysaste nostetaan mahdollisimman korkealle	Työllisyysaste nousi vuoden 2021 aikana. Joulukuussa 2021 työttömien osuus oli 9,4 %, kun se vuotta aiemmin oli 11,8 %.
	Kuntalaisten verotettava tulo	Kuntalaisten verotettava tulo pysyy vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2020	Vuoden 2021 tietoa ei ole saatavilla.
	Elinvoimaa tukevat investoinnit, kaupunki ja yritykset	Alueelle saatu mahdollisimman paljon investointeja	Rakenteilla oleva Metsä Groupin saha on maakunnan suurimpia investointeja. Kaupungin omat kokonaisinvestointimenot (mm. Karin Kampus) olivat 40,9 milj. euroa (22,6 milj. euroa edellisvuotta suuremmat; kasvua 55,4 %).
Kärki: HYVIEN YHTEYKSIEN RAUMA			
Kriittiset menestystekijät (=mitä pitää tehdä)	**Mittari**	**Mittariarvotavoite v. 2021**	**Toteutuminen**
Edunvalvonnan kärkihankkeet VT8 kehittäminen ja jatkorahoituksen varmistaminen Henkilöraide- ja muun joukkoliikenteen kehittäminen	Edunvalvonnan kärkihankkeet VT8:n kehittämiseen saatu rahoitus euroina Henkilöraideliikenteen käynnistys / matkustusmäärät	Edunvalvontaorganisaatio toimii ja edunvalvonta on aktiivista	KH:n 2018 hyväksymän ja 2021 päivittämän edunvalvonnan toimintamallin mukaan on toimittu ja järjestäydytty, mm. henkilöjunaliikenteen aloittamiseksi.

Palveluprosessien digitalisointi	kpl / määrä	Digitalisoitavissa olevat palveluprosessit on tunnistettu	Digitalisaation hyödyntämiseksi kaupunki on mukana mm. VM:n tukemassa valtakunnallisessa Helmi-hankkeessa, jonka tavoitteena on uudistaa kuntien toimintatapoja ja prosesseja sekä parantaa kuntalaisten sähköisiä palveluja.
Kärki: HOUKUTTELEVA RAUMA			
Kriittiset menestystekijät (=mitä pitää tehdä)	**Mittari**	**Mittariarvotavoite v. 2021**	**Toteutuminen**
Imagomarkkinoinnin kehittäminen hyödyntämällä tapahtumia, merellisyyttä ja maailmanperintökohteita sekä aktiivisella osallistamisella	Asukasmäärän kehitys	Asukasluku kasvaa	Asukasmäärä pieneni vuoden aikana 71 henkilöllä ollen vuoden 2021 lopussa 38 970.
	Matkailijamäärän kehitys	Matkailijamäärä kasvaa	Kesä 2021 oli toinen perättäinen kotimaan matkailun huippukesä.
	Osallistamismahdollisuuksien määrä		Osallistamista on toteutettu laajasti ja monipuolisesti eri hankkeissa, mm. strategiavalmistelussa, joulukaupunki-hankkeessa ja osallistavassa budjetoinnissa.
Karin kampuskokonaisuuden edistäminen	Karin kampuskokonaisuuden etenemisaste	Karin kampuksen tekninen ja toiminnan suunnittelu käynnissä	Karin Kampus -hanke etenee joitain kuukausia myöhässä aikataulusta.

Myönteisiä havaintoja:

- Työllisyystilanne parani ja verotulokertymä oli ennakoitua parempi, mikä vahvisti kaupungin taloutta.
- Kaupungin omat, historiallisen suuret, investoinnit (mm. Karin kampus, Kaunisjärven hyvinvointikeskus ja paloasema) on saatu hyvin liikkeelle.
- Kaupunkilaisia on osallistettu aktiivisesti erilaisiin hankkeisiin mm. strategian laadintaan, osallistavaan budjetointiin ja Pitsikaupungin joulun toteuttamiseen.
- Henkilöstön työn vaativuuden ja työsuorituksen arviointijärjestelmät on saatu valmiiksi, mikä luo pohjan oikeudenmukaiselle, tasapuoliselle, kannustavalle ja kilpailukykyiselle palkka- ja palkitsemispolitiikalle.

Parannettavaa:

- Asukasmäärän laskeva kehitys jatkui edelleen. Kaupungin tulee määrätietoisesti ja aktiivisesti uuden strategian viitoittamana suunnitella ja toteuttaa toimenpiteitä negatiivisen kehityksen pysäyttämiseksi ja asukasmäärän kasvattamiseksi.

3.2 Strategiaa täsmentävät ohjelmat ja niiden toteutuminen

Strategiaa täsmentämään kaupunginvaltuusto on **hyväksynyt hyvinvointiohjelman, elinvoimaohjelman, henkilöstöohjelman ja maapoliittisen ohjelman,** jotka toimialojen tulee huomioida asettaessaan vuosittaisia talousarviotavoitteita.

Ohjelmien toteutumisen arviointi perustuu tilinpäätökseen, keskeisiin raportteihin (mm. hyvinvointiraportti, henkilöstötilinpäätös) ja muihin selvityksiin (mm. asukastyytyväisyystutkimus) sekä työohjelman mukaisiin viranhaltijoiden kuulemisiin tarkastuslautakunnan kokouksissa. Kokouksissa saatujen tietojen lisäksi tarkastustoimi on kerännyt arvioinnin tueksi tarpeelliseksi katsomiaan tietoja.

Arvioinnin tuloksena osoitetaan **kehittämiskohteita ja suosituksia** (keltaiset korostukset) ja **erityisiä huomioita / tavoitteista poikkeamisia** (punaiset korostukset). Lisäksi joitain **erityisen myönteisiä toteutumisia ja onnistumisia on nostettu esiin** (vihreät korostukset).

3.2.1 Hyvinvointi

Kuntalain mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia. Kaupunginvaltuusto on 24.9.2018 hyväksynyt strategiaan perustuvan hyvinvointiohjelman, jonka toteutumista seurataan vuosittain arviointiraporteilla.

Hyvinvointiohjelman päätavoitteita ovat:

- Hyvinvoiva kuntalainen
- Aktiivinen kuntalainen
- Osallistuva, keskusteleva ja liikkuva kuntalainen
- Viihtyvä, innostunut ja rohkea kuntalainen

Korona-aika on tuonut mukanaan monia haasteita kaupunkilaisten hyvinvoinnille ja terveydelle. Rauma ei ole poikkeus, vaan ilmiö noudattelee valtakunnallista kehitystä. Erityisesti lapsiperheissä ja nuorten keskuudessa ongelmat ovat lisääntyneet. Perheväkivalta on ilmiönä lisääntynyt syksystä 2020 lähtien ja lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut 21 % vuodesta 2020. Pitkään jatkuneet koronarajoitukset ovat aikaistaneet ja lisänneet ikääntyneiden palvelujen tarpeita. Ikääntyneiden kotihoidon asiakaskunnassa näkyy aiempaa enemmän yksinäisyyden kokemuksia sekä mielenterveys- ja päihdeongelmien kasvua. Myös ikäihmisistä tehtyjen huoli-ilmoitusten määrä on kasvanut 60% vuodesta 2020.

Vuonna 2021 oli yhteensä 132 eri lasta tai nuorta sijoitettuna lastensuojelulain mukaan, kun vastaava luku vuonna 2020 oli 127. Luku sisältää kaikki sijoitusmuodot eli kiireelliset sijoitukset, avohuollon sijoitukset, huostaanotot ja jälkihuollon sijoitukset. Näistä ajalla 1.1.-31.12.2021 huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olevia lapsia oli yhteensä 90 eri lasta, kun vuonna 2019 vastaava luku oli 73 eri lasta. Vuoden 2021 aikana kodin ulkopuolelle sijoitettuna oli 1,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä (0-17-vuotiaat). Rauma sijoittuu tunnusluvun osalta valtakunnan keskiarvoon. Raumalla on tehty hyvää työtä varhaisen tuen antamiseksi mm. Ankkuritoiminnan kautta. Ankkuri on Rauman poliisiasemalla toimiva moniammatillinen tiimi, johon kuuluu poliisi, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja ja sairaanhoitaja.

Hyvinvointikertomuksen 2021 indikaattorien mukaan lasten ja nuorten ahdistuneisuus on lisääntynyt ja kokemus omasta terveydentilasta on heikentynyt vuodesta 2019. Kouluterveyskyselyn mukaan 18,5 % 8. ja 9. luokkalaisista koki vuonna 2021 kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta, kun vastaava luku vuoden 2019 kyselyssä oli 13,2 %. Samaa kehitystä on toisen asteen opiskelijoilla niin lukiossa kuin ammatillisessa koulutuksessakin. Niin ikään kouluterveyskyselyn mukaan 24,3 % yläkouluikäisistä koki terveydentilansa huonoksi. Vuonna 2019 luku oli 21,1 % ja vuonna 2017 se oli 17,0 %.

Ennaltaehkäisevää toimintaa hyvinvoinnin edistämiseksi tulisi entisestään lisätä ja tehostaa yhteistyössä 3. sektorin kanssa. Hyviä esimerkkejä ovat alkuvuoden 2022 lisäykset lasten ja nuorten palveluihin ja tapahtumiin. Nuoret aikuiset ja lapsiperheet sekä asukkaiden tukeminen hyvinvoinnin edistämisessä on erityisesti huomioitu kaupunginvaltuuston 25.4.2022 hyväksymässä strategiassa.

Kuntien toimintaympäristö muuttuu merkittävästi vuoden 2023 alusta, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö tulevat jatkossakin olemaan kunnan lakisääteistä perustyötä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Olennaisen tärkeää palvelujen vaikuttavuuden kannalta tulee olemaan hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisen onnistuminen ja asiakaspalveluprosessien sujuvuus kunnan ja hyvinvointialueen välillä eli ns. yhdyspintojen toimivuus.

Kunnan on jatkossakin strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on nimettävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä vastaava taho ja seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on

raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain sekä valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Kunnan tulee huolehtia ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimetä ehkäisevän päihdetyön toimielin.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen (käytetään lyhennettä HYTETU) toimintamallin kehittäminen on ollut Rauman kaupungin kehittämiskohteena. Kaupunginhallitus on tehnyt keväällä 2021 päätöksen hyvinvointijohtamisen rakenteista ja perustanut hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjausryhmän. HYTETU-ohjausryhmän toiminnan tulisi jatkossa olla aktiivisempaa kuin se oli vuonna 2021. Rakenteiden valmistelu jatkuu alueellisena ja paikallisena yhdyspintatyönä. Osana hyvinvointialueen valmisteluja Rauman kaupungin edustajat ovat osallistuneet hyvinvoinnin edistämismallien luontiin. Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus -hanke (1.1.2020-31.12.2022) sisältää osahankkeen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Vuonna 2021 toteutetun asukastyytyväisyyskyselyn mukaan raumalaisten kokonaistyytyväisyys asuinkuntaansa on parantunut verrattuna vuoden 2012 tuloksiin. Parhaat arvosanat kyselyssä saivat kirjastopalvelut, pelastustoiminta, asuinalueiden turvallisuus, kuntoradat ja urheilureitit, yleinen järjestys ja turvallisuus sekä kansalaisopisto. Huonoimmat arvosanat asukastyytyväisyyskyselyssä saivat puolestaan julkinen liikenne, terveyskeskuksen lääkäripalvelut, kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet, terveyskeskuksen vuodeosasto, vanhusten asumis- ja laitospalvelut sekä sairaalapalvelut.

Eniten tyytyväisyys on lisääntynyt vuoteen 2012 nähden hammaslääkäripalveluissa, vuokra-asunnon saannissa, lasten leikkipaikoissa ja pientalotontin saannissa. Tyytyväisyys oli vähentynyt eniten kansalaisopistoon, vesistöjen puhtauteen ja nuorten ammatilliseen koulutukseen. Tyytyväisyys kansalaisopistoon on edelleen hyvällä tasolla arvosanan ollessa 4,09 asteikolla 1-5, vaikka tyytyväisyys onkin suhteellisesti eniten heikentynyt. Koronan aiheuttamilla suluilla on todennäköisesti ollut vaikutusta asiaan.

3.2.2 Elinvoima

Rauman kaupungin elinvoimaohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 11.11.2019. Elinvoimaohjelman toimenpiteitä toteutetaan vuosittain talousarvion sallimissa rajoissa. Elinvoimaohjelman toteutumisesta ei ole laadittu erillistä seurantaraporttia.

Ohjelman mukaan Rauman elinvoiman avaimet ovat:

- Kehittyvä kaupunki
- Vireä yrityselämä
- Vahva Rauma-imago
- Sujuvat liikenneyhteydet
- Avoimuus ja yhteisöllisyys

Elinvoiman kasvattamiseksi on tehty paljon toimenpiteitä vuonna 2021, joista esimerkkeinä kansainvälisiin osaajiin liittyvä Seutukaupunkihanke, metalli- ja konepajaverkoston luominen ja lahjoitusprofessuuri Turun yliopiston tekniikan alalle. Vuoden 2021 aikana mm. laadittiin saariston kokonaisvaltaista kehittämistä ohjaava Rauman saariston Master Plan 2030 sekä suunniteltiin ja toteutettiin ensimmäinen Pitsikaupungin joulu -kokonaisuus laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Rauma sijoittui jälleen kuntien kärkijoukkoon Taloustutkimus Oy:n tekemässä Kuntien imago -tutkimuksessa. Kokonaisvaikutelmaa mitattaessa Rauma oli kaikkien kuntien joukossa viides ja alle 50 000 asukkaan kuntien joukossa kolmas. Kouluarvosanalla mitattuna Rauman kokonaismielikuvan keskiarvo on 7,99, kun se edellisenä vuonna oli 7,87. Elinkeinoelämän edustajille tehty kysely nosti Rauman vahvuuksiksi yrittäjämyönteisyyden, elinvoimaisuuden, yhteydenpidon, yhteistyön, tiedottamisen, markkinoinnin ja kaavoituksen. Heikoimmat tulokset Rauma sai liikenteellisestä sijainnista ja yhteyksistä, työvoiman saatavuudesta ja kaupallisista palveluista.

Rauman saavutettavuuden ja yhteyksien parantamisen eteen on tehty paljon edunvalvontatyötä. Henkilöjunaliikenteen aloittamiseksi on mm. annettu lausunto Liikenne- ja viestintäministeriölle ostettavasta henkilöjunaliikenteestä vuosille 2022–2030.

3.2.3 Henkilöstö

Osaava henkilöstö on Rauman kaupungin tärkein voimavara. Kaupunginvaltuuston hyväksymässä henkilöstöohjelmassa on linjattu ne henkilöstöpolitiikan toimenpiteet, joiden avulla edistetään Rauman Tarinan tavoitteisiin pääsemistä.

Henkilöstöohjelman tavoitteita ovat:

1. Toteutetaan oikeudenmukaista, tasapuolista, kannustavaa ja kilpailukykyistä palkka- ja palkitsemispolitiikkaa
2. Varmistetaan ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla resurssien oikeanlainen mitoitus päivittäisjohtamisessa, vuotuisessa talousarvioprosessissa ja ohjelmakaudella

3. Tuetaan tasapuolista, asiantuntevaa ja osallistavaa esimiestyötä
4. Varmistetaan jatkuva osaamisen kehittäminen oppivassa organisaatiossa
5. Kehitetään ja tuetaan henkilöstön ja työyhteisöjen työhyvinvointia
6. Huomioidaan työturvallisuus osana kaikkea toimintaa

Henkilöstöohjelman keskeisiä mittareita ovat mm. henkilöstön vaihtuvuus, työhakemusten määrä, koetun työhyvinvoinnin kehitys, sairauspoissaolojen kehitys, määräaikaisen henkilöstön määrän kehitys, koulutuksiin osallistuvien määrä ja osaamisen kehittämisen monipuolisuus. Yksityiskohtaiset tiedot henkilöstöön liittyvistä keskeisistä asioista on raportoitu Rauman kaupungin henkilöstöraportissa 2021.

Rauman kaupungin henkilöstömäärä vuoden 2021 lopussa oli 2 802 henkilöä, joista vakinaisia oli 2 169 (77,4 %), määräaikaisia 599 (21,4 %) ja työllistettyjä 34 (1,2 %). Henkilöstömäärä väheni 62 työntekijällä vuodesta 2020. Määräaikaisten työsuhteiden määrä väheni 150:llä ja työllistettyjen kahdella. Vakinaisen henkilöstön määrä puolestaan kasvoi 90 henkilöllä.

Vuonna 2021 jatkunut koronapandemia kuormitti henkilöstöä monin tavoin. Siitä huolimatta työhyvinvointikyselyn tulokset paranivat vuodesta 2020. Työhyvinvointikyselyssä kaikkien vastausten keskiarvo asteikolla 1-5 oli 3,8 (vuotta aiemmin 3,7). Kaupungilla on käytössä vuosittain toteutettavan tyhy-kyselyn lisäksi jatkuva tyhy-palaute, jonka kautta henkilöstö voi antaa työhyvinvointiin ja työoloihin liittyvää jatkuvaa palautetta milloin tahansa omalle esimiehelleen joko omalla nimellään tai anonyymisti. Henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota poikkeuksellisena ja kuormittavana aikana.

Korona-ajan haasteellisuudesta huolimatta henkilöstö on halunnut kehittää osaamistaan ja etäkoulutusmahdollisuudet on hyödynnetty hyvin. Vuonna 2020 käyttöönotettua sähköistä oppimisympäristöä on käyttänyt 2455 henkilöä eli 87,6 % henkilöstöstä.

Sairauspoissaolopäivien kokonaismäärä laski vuonna 2021 ollen 44 217 päivää (edellisenä vuonna 47 815 päivää). Lyhyiden alle 10 päivän sairauspoissaolojen määrä kasvoi ollen 32,6 % kaikista sairauspäivistä ja pitkien sairauspoissaolojen määrä väheni n. 5000 päivällä. Sairastuneiden työntekijöiden määrä kasvoi: 77,9 % henkilöstöstä oli sairauden takia poissa työstä (edellisenä vuonna 75,5 %).

Henkilöiden vaihtuvuus on viime vuosina ollut edellisiä vuosia laajempaa johtuen osittain myös eläköitymisistä. Vuonna 2021 päättyi yhteensä 163 vakinaista palvelussuhdetta, joista eläkepäätöksiä oli 76. Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 61,7 vuotiaana. Vuonna 2021 suomalaiset jäivät eläkkeelle keskimäärin 62,4 vuotiaina. Eläkkeelle siirtymistä tulisi erilaisin keinoin pyrkiä myöhentämään, mm. mahdollistamalla osa-aikatyö.

Rekrytoinnissa on ollut paikoin haastetta ja hakijamäärät ovat laskeneet. Hakijoiden määrä oli viime vuonna keskimäärin 6,7 julkisessa haussa ollutta Rauman kaupungin vakinaista työpaikkaa kohti. Vastaava luku oli 13,8 vuonna 2020, 10,2 vuonna 2019 ja 15,5 vuonna 2018. Hakijamäärien lasku ja osaajapulan syventyminen ovat valtakunnallinen ongelma. Kevan vuonna 2021 teettämään kuntapäättäjäbarometriin vastanneista kuntapäättäjistä 65 % kertoi, ettei avoimiin vakansseihin ollut riittävää määrää hakijoita. Vuotta aiemmin vastaava luku oli 42 %.

Erityinen haaste tulevaisuudelle onkin osaavan työvoiman saanti ja henkilöstön sitouttaminen kaupunkiorga-

nisaatioon. Henkilöstön kokema arvostus ja työn merkityksellisyys ovat oikeudenmukaisen, tasapuolisen ja kilpailukykyisen palkkauksen ohella tärkeitä sitouttamisen keinoja. Rauman kaupungin työnantajakuvaan ja sen kehittämiseen tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota.

Henkilöstön yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät periaatteet linjattiin vuonna 2021 päivitetyssä Yhdenvertaisuus-, ikä- ja tasa-arvo-ohjelmassa. Henkilöstön kokemaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa tarkasteltiin myös työhyvinvointikyselyssä. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeneissa kysymyksissä koko kaupungin keskiarvot sijoittuivat välille 3,9 – 4,3 (asteikolla 1-5) ja ne olivat joko hieman nousseet tai pysyneet samana. Hyvän ja sallivan keskustelukulttuurin sekä toista kunnioittavan, arvostavan ja turvallisen ilmapiirin ylläpitämisestä on huolehdittava niin luottamushenkilöiden kuin viranhaltijoiden ja työntekijöiden keskuudessa ja välillä.

3.2.4 Maapolitiikka

Maapoliittinen ohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 10.12.2018. Se täsmentää Rauman Tarinaa maankäytön strategisen suunnittelun ja ohjauksen osalta. Rauman kaupungin maapolitiikan päätavoite on kaupungin elinvoiman ja hyvinvoinnin edistäminen. Maapoliittisen ohjelman keskeisiä mittareita ovat mm. maanhankinta ja tonttien luovutukset.

Yksi kaupungin maapolitiikan tavoitteista on kohtuuhintainen, monipuolinen ja kysyntää vastaava asuin- ja yritystonttitarjonta. Yritystonttien tarjonnan osalta tilanne on varsin hyvä. Myös asuntotonttitarjontaa on pyritty monipuolistamaan hankkimalla maata oikeaan aikaan oikealta paikalta aina kun se on mahdollista sekä täydennyskaavoittamalla alueita jo olemassa olevan infran läheltä.

Taulukko 2. Kaupungin maaomaisuus ja tonttien luovutukset 2016-2021.

	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021
MAAOMAISUUS						
Kaupungin maaomaisuus (ha)	7862	7863	7837	7856	7850	7868
Vuokra-alueet (ha)	680	711	973	750	730	730
TONTTIEN LUOVUTUKSET						
Luov. pientalotontit (kpl)	15	28	21	10	18	21
Luov. kerrostalotontit (kpl)	0	0	3	1	1	5
Luov. yritystontit (kpl)	2	13	6	6	6	17

Korona vauhditti erityisesti pienten yritystonttien luovutusta, mutta myös pientalotonttien kysyntä on vuosina 2020 ja 2021 ollut melko vilkasta. Nähtäväksi jää, millä tavalla pitkään jatkunut koronatilanne ja epävarma maailmantilanne vaikuttavat rakennushankkeiden toteutumiseen sekä tonttien kysyntään ja luovutuksiin tulevaisuudessa.

Toukokuussa 2021 toteutetun asukastyytyväisyyskyselyn mukaan vastaajien tyytyväisyys pientalotontin saatavuuteen on kasvanut viimeisen 10-15 vuoden aikana. Vuonna 2021 toteutetussa kyselyssä 23 % piti pientalotontin saantia hyvänä ja 7 % huonona, keskiarvon ollessa 3,6 (asteikolla 1-5). Vastaavat %-osuudet olivat vuonna 2012 toteutetussa kyselyssä 20 % (tyytyväiset) ja 23 % (tyytymättömät) keskiarvon ollessa 2,8. Vuonna 2008 vastaavat %-osuudet olivat 12 % (tyytyväiset) ja 31 % (tyytymättömät) keskiarvon ollessa 2,4.

3.3 Toimialojen, liikelaitosten ja konserniyhtiöiden toiminnan arviointi

Toimialat ovat vuoden 2021 talousarviossa asettaneet omat kehittämistoimenpiteensä kaupunginvaltuuston 27.11.2017 hyväksymän strategian eli Rauman tarinan toteuttamiseksi. **Toimenpiteiden suuren määrän vuoksi tarkastuslautakunta keskittyy arvioinnissaan muutoksiin ja poikkeamiin sekä niihin tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet.**

Toimialakohtaisten tavoitteiden toteutumisen arviointi perustuu tilinpäätökseen, keskeisiin raportteihin (mm. hyvinvointiraportti) ja muihin selvityksiin (mm. asukastyytyväisyystutkimus) sekä työohjelman mukaisiin viranhaltijoiden kuulemisiin tarkastuslautakunnan kokouksissa. Kokouksissa saatujen tietojen lisäksi tarkastustoimi on kerännyt arvioinnin tueksi tarpeelliseksi katsomiaan tietoja.

Arvioinnin tuloksena osoitetaan **kehittämiskohteita ja suosituksia** (keltaiset korostukset) ja **erityisiä huomioita / tavoitteista poikkeamisia** (punaiset korostukset). Lisäksi joitain **erityisen myönteisiä toteutumisia ja onnistumisia on nostettu esiin** (vihreät korostukset).

3.3.1 Konsernihallinto ja -palvelut

Konsernihallinnon toimintakate toteutui muutettuun talousarvioon verrattuna 2,7 miljoonaa euroa parempana ollen 10,1 milj. euroa. Konsernihallinnon toimintamenot kasvoivat 4,7 % vuodesta 2020.

Konsernipalvelut -toimialan toimintakate toteutui budjetoitua paremmin toimintakatteen ollessa -7,9 milj. euroa. Kasvua vuoden 2020 toimintakatteeseen oli 18,7 %. Toimintamenot kasvoivat 17,2 %. Menojen merkittävä kasvu johtui koronavuoden 2020 jälkeisestä menojen normalisoitumisesta, avoinna olleiden vakanssien täyttämisestä ja talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmistouudistuksen siirtymisestä vuodelle 2021. Kasvua vuoden 2019 toimintakatteeseen verrattuna oli 7,0 %.

Tietohallinnossa toteutettiin rakenteellinen muutos 1.9.2021 alkaen 5 vakinaisen ja 2 määräaikaisen tietotekniikkahenkilön siirtyessä Tiera Oy:n palvelukseen. Tämä muutti kulurakennetta siten, että henkilöstökulut pienenivät, mutta vastaava menoerä siirtyi ostopalveluihin.

Tavoitetta tukipalveluiden keskittämisestä on viety eteenpäin Virtuaaliset yhteiset palvelut –hankkeena (entinen Palvelukeskus-hanke). Valtuusto päätti kokouksessaan 26.4.2021 kaupungin liittymisestä Kuntien Hetapalvelut Oy:n osakkaaksi ja talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmäuudistuksen valmistelun jatkamisesta Abilitan Unit4 -toiminnanohjausjärjestelmällä. Kaupunginhallitus teki 28.5.2021 hankintapäätöksen järjestelmästä. Toiminta uusilla ohjelmistoilla aloitettiin 1.1.2022. Uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoon on liittynyt haasteita, minkä vuoksi ajantasaisia talousseurannan raportteja ei ole saatu alkuvuonna 2022. Järjestelmäuudistus sisältää myös hankintaprosessin uudistamisen ja ohjelmistovaihdoksen, jolla luodaan edellytykset VVR-talousohjelmassa asetetun hankintojen kustannussäästötavoitteen (-5 %) saavuttamiseksi.

Kaupungin uuden strategian valmistelua vietiin eteenpäin jo keväällä 2021 kuntalaisten, henkilöstön ja eri sidosryhmien strategiatyöpajoilla. Syyskauden aikana strategian sisältöä ja strategisia tavoitteita on käsitelty kaupungin johtoryhmässä sekä kaupunginhallituksen ja -valtuuston seminaareissa. Strategiatyö jatkui vuoden 2022 alussa uuden kaupunginjohtajan johdolla ja kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden strategian 25.4.2022.

Konsernipalvelut -toimiala on koordinoinut varautumista hyvinvointialueen muodostumiseen 1.1.2023 kaupunkitasoisesti vuoden 2021 aikana. Muutos tulee vaikuttamaan oleellisesti kaupungin palveluprosessien rajapintoihin, henkilöstömäärään ja taloudelliseen liikkumavaraan.

3.3.2 Työllisyyden hoito

Työllisyyden hoidon toimintakate, -3,3 milj. euroa, ylitti muutetun talousarvion 0,7 milj. eurolla. Toimintakate kasvoi 10,8 % edellisestä vuodesta ja toimintakulut 11 %. Kelan pitkäaikaistyöttömien kaupungin maksuosuus oli viime vuonna 2,6 milj. euroa, kun se vuonna 2020 oli 2,3 milj. euroa. Maksuosuuden kasvun taustalla ovat koronan heijastusvaikutukset, jotka näkyvät erityisesti vaikeuksina työllistää osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä. Lisäksi koronapandemiasta johtuvien poikkeuslakien vuoksi maksuosuutta on maksettu myös noin 50 yrittäjälle. VVR -talousohjelmassa tavoiteltuja

Kuvio 1. Rauman työttömyysasteen (%) kehitys kuukausittain 2010-2021

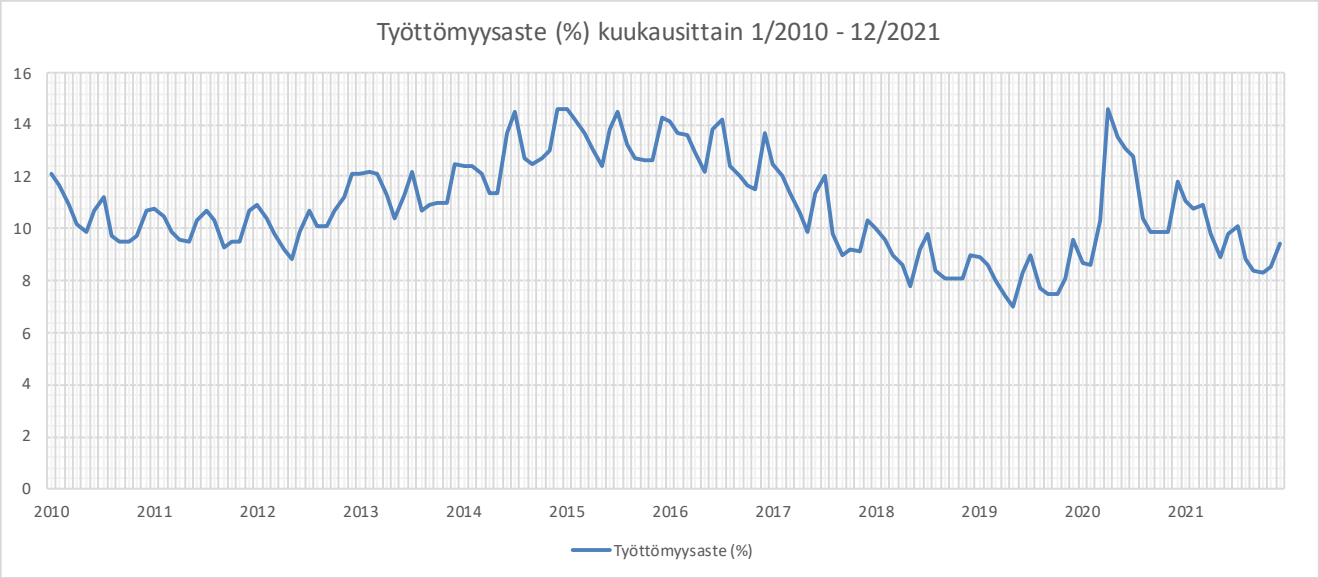

säästöjä Kelan työmarkkinatuen maksuosuuksiin ei ole nykyisessä tilanteessa pystytty saavuttamaan. Sama valitettava suuntaus on koko valtakunnan tasolla.

Pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten vaikeasta työllistämistilanteesta huolimatta kokonaistyöllisyysaste parani vuoden 2021 aikana. Joulukuussa 2021 työttömien osuus oli 9,4 %, kun se vuotta aiemmin oli 11,8 %. Työttömiä työnhakijoita oli Raumalla vuoden 2021 lopussa yhteensä 1700 (vuotta aiemmin 2164). Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi vuoden aikana 59 henkilöllä ollen vuoden lopussa 550 henkilöä. Hyvinvointikertomuksen 2021 indikaattorien mukaan vaikeasti työllistyvien osalta (rakennetyöttömyys) tilanne on kuitenkin parantunut pidemmällä aikajaksolla tarkasteltuna ja tilanne on Raumalla parempi kuin koko maassa keskimäärin.

Työllisyyden hoidon onnistumisella on kauaskantoiset vaikutukset yhteiskunnan kokonaishyvinvointiin. Työllisyydenhoidon palvelut kohdentuvat erityisesti osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille ja sitä kautta ehkäistään perheiden syrjäytymistä ja edistetään perheiden hyvinvointia. Toimilla ehkäistään myös ylisukupolvisia syrjäytymisen ja huono-osaisuuden jatkumoja.

Sote-uudistus tuo muutoksia myös työllisyydenhoidon ja työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämiseen. TE-palvelut on tarkoitus siirtää kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana.

3.3.3 Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveystoimialan toimintakate, -142,0 milj. euroa, ylitti muutetun talousarvion 0,5 milj. eurolla. Tästä soten oman toiminnan ylitystä oli 0,4 milj. euroa ja erikoissairaanhoidon ylitystä 0,1 milj. euroa. Talousarvioon tehtiin vuoden 2021 aikana muutoksia kasvattamalla toimintamenoja 4,3 milj. euroa. Toimintakate kasvoi edellisestä vuodesta 3,5 %. Toimintamenot kasvoivat 7,6 %.

Korona-ajan aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja niihin saatuihin valtionavustuksiin ei varauduttu talousarvion laadinnassa. Soten oman toiminnan menot ylittyivät 8,3 milj. eurolla ja vastaavasti tulot ylittyivät 7,9 milj. eurolla, jolloin nettoylitykseksi muodostui 0,4 milj. euroa. Normaalipalvelujen lisäksi on toiminut pandemiapoliklinikka ja -puhelin, näytteenottokaista, tartunnanjäljitys sekä useassa erässä annetut koronarokotukset. Lisäksi koronasta on aiheutunut kerrannaisvaikutuksia, mm. palvelutarpeen kasvua vanhuspalveluissa ja sosiaalipalveluissa. Valtiolta saadut korona-avustukset olivat 6,7 miljoonaa euroa. Korona on luonut pitkään jatkuneen poikkeustilan, jonka vaikutuksia on ollut mahdotonta huomioida vuoden 2021 talousarviota laadittaessa syksyllä 2020. Koronan nettokustannusvaikutuksen ennakointia sosiaali- ja terveystoimialan talouteen vaikeutti myös se, että haut ja päätökset valtion maksamista koronakorvauksista tulivat myöhäisessä vaiheessa vuotta. Jatkossa talouden seurantaan, ennakointiin ja muutosten vaikutuksista viestimiseen tulee ajoissa kiinnittää erityistä huomiota.

Korona-aika on haastanut koko toimialaa, erityisesti terveyspalveluja ja hoitotyön henkilöstöpalvelu- ja henkilöstön sijaisjärjestelyjen osalta. Lisäksi koronan vaikutukset näkyvät niin lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeiden kasvuna kuin ikäihmistenkin palvelutarpeiden kasvuna. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut 21 % vuodesta 2020 (1078 -> 1302). Myös ikäihmisistä tehtyjen huoli-ilmoitusten määrä on kasvanut 60 % edellisestä vuodesta (300 -> 480). Korona-ajan lisäksi väestön vanheneminen lisää palvelujen tarvetta. Palvelutarpeiden kasvun vuoksi menojen kasvua oli vanhuspalveluissa 2,5 milj. euroa (7,0%), lastensuojelussa 0,9 milj. euroa (12,2%) ja vammaispalvelussa 0,7 milj. euroa (5,3%) suhteessa vuoden 2020 tilinpäätökseen.

Korona-ajasta on aiheutunut ja tulee aiheutumaan paljon hoitovelkaa. Siirtyneiden toimenpiteiden lisäksi suuri määrä ehkäiseviä palveluita on ollut tauolla joko koronarajoitusten tai henkilöstön ja asiakkaiden korona-altistusten vuoksi, mikä on näkynyt sekä kaupungin että järjestöjen toiminnassa. Koronan kerrannaisvaikutukset tulevat näkymään palvelujen kasvavana tarpeena vuoden 2022 ja 2023 kustannuksissa.

Vaikeasta koronatilanteesta huolimatta vuonna 2021 kaikki lakisääteiset tehtävät saatiin hoidettua pääsääntöisesti hoito- ja palvelutakuuaikojen puitteissa. Vammaispalveluissa palvelutakuun toteutuminen heikkeni. Vammaispalvelulain 3a §:n velvoite aloittaa palvelutarpeen arviointi viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä toteutui 87,6 %:sesti, kun vastaava luku vuotta aiemmin oli 97,2 % (kuvio 2). Keskimääräinen käsittelyynottoaika oli 3 vrk.

Kuvio 2. Palvelutakuun toteutuminen vammaispalveluissa (%) vuosina 2012-2021

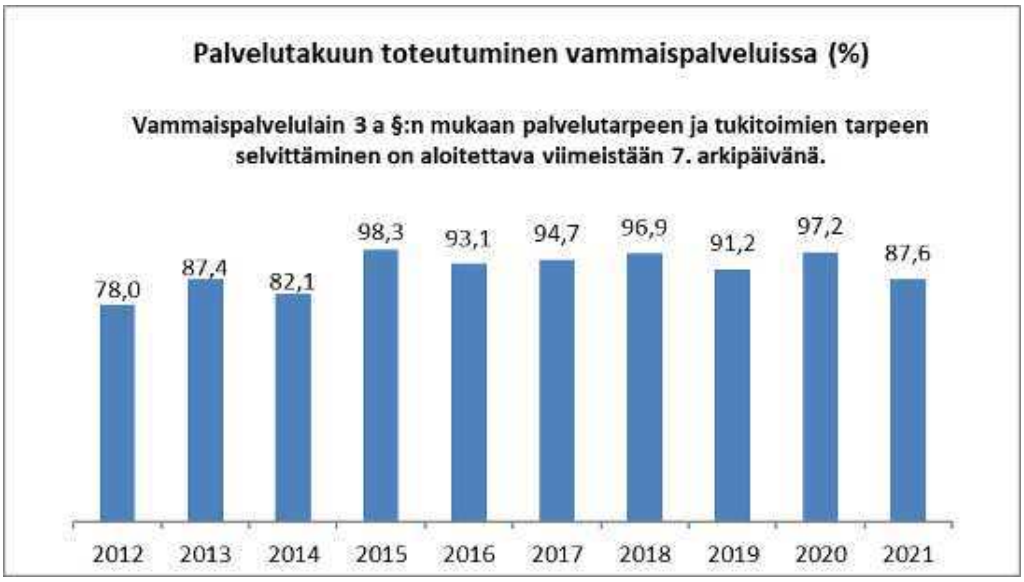

Kuvio 3. Ympärivuorokautiseen hoitoon jonottavien henkilöiden määrä 31.12. vanhuspalveluissa

Positiivisena huomiona todettakoon, että viime vuonna toteutetun asukastyytyväisyyskyselyn mukaan kaikista kaupungin palveluista eniten tyytyväisyys on lisääntynyt edelliseen, vuonna 2012 toteutettuun kyselyyn nähden hammaslääkäripalveluissa. Palvelua on kehitetty parantamalla organisointia ja ottamalla käyttöön Suu kerralla kuntoon -toiminta ja tekstiviestimuistutukset, mikä näkyy selkeästi parantuneena asiakastyytyväisyytenä.

Toimialan toimintaa haastoi vuonna 2021 koronan lisäksi valmistautuminen hyvinvointialueiden muodostumiseen 1.1.2023 alkaen. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettiin 29.6.2021 lukuisine hyvinvointialueen muodostamiseen liittyvine lakeineen. Virkamiehistä koostuvan väliaikaisen valmistelutoimielimen (VATE) jäseniksi Raumalta nimettiin sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja ja sosiaalipalvelujen johtaja. Ympäristöterveydenhuollon jäädessä sote-uudistuksen ulkopuolelle käynnistettiin yhteistyön valmistelu Etelä-Satakunnan kuntien kanssa.

Toimialan tavoitteena on ollut tiivistää yhteistyötä Satasoten verkostojen ja järjestöjen kanssa. Monialainen yhteistyö vaatii jatkossa edelleen selkeyttämistä hyvinvointialueiden, kuntien ja 3. sektorin kesken. Kuntien rooli ennaltaehkäisevien palvelujen järjestäjänä korostuu. Rajapintojen hyvinvointialueen, kuntien ja 3. sektorin kesken tulee olla saumattomat ja toimivat.

Vahva ja vakaa Rauma -talousohjelmapäätöksiin sisältynyt toimitilojen tehostamiskokonaisuus eteni osittain. Terveyskeskuskiinteistön ja kiinteistöyhtiö Rauman sairaalan tulevien toimitilojen tarvekartoitus ja kustannusvaihtoehdot saatiin valmiiksi ja käsiteltiin sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa että kaupunginhallituksessa kesäkuussa 2021. Sairaalanmäen eli ns. Steniuksen hyvinvointikampuksen hankesuunnittelu ja päätökset ovat kuitenkin edelleen siirtyneet. Valmistelun etenemistä ovat viime vuosina hidastaneet ja jarruttaneet niin pitkään jatkuneet sote-uudistusvalmistelut ja kesällä 2021 tullut päätös hyvinvointialueiden muodostamisesta kuin erikoissairaanhoidon liikkeenluovutus ja kiinteistöjen omistusjärjestelytkin. Ratkaisut niin terveyskeskuksen kuin myös lastensuojelun ja perhekeskuksen yhdistämisen osalta ovat siirtymässä osaksi hyvinvointialueen organisaatiomallia. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 8.6.2021 päätöksessään todennut, että se pitää tärkeänä hyvien sote-palvelujen säilymistä Raumalla ja että asianmukaiset tilat ovat edellytys ammattitaitoisen henkilöstön saamiseen ja pitämiseen. Sairaalanmäen tilakysymys on ratkaistava yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kaupungilla tulee olla selkeä ja realistinen suunnitelma, jonka pohjalta neuvotella hyvinvointialueen tulevaisuuden toiminnasta ja tilojen käytöstä. Tulevaisuuden tahtotila tulisi muodostaa ennen hyvinvointialueen käynnistymistä.

3.3.4 Sivistysvaliokunta

Sivistystoimialan toimintakate, -76,1 milj. euroa, alitti muutetun talousarvion 0,6 milj. eurolla. Talousarvioon tehtiin vuoden 2021 aikana muutoksia kasvattamalla toimintamenoja 1,3 milj. euroa. Toimintakate kasvoi 2,9 % edellisestä vuodesta. Toimintakulut kasvoivat 3,2 %.

Koronapandemian aiheuttamista haasteista huolimatta toimialan toiminnan tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja edenneet suunnitellusti. Vuoden 2021 aikana koronarajoituksia oli useammassa aallossa, ne vaihtelivat eri ikäryhmillä ja muutokset olivat nopeita molempiin suuntiin. Kevään aikana toimintaa rajoitettiin merkittävästi ja ajanjaksoon sisältyi myös etäopetusjaksoja. Aikuisten harrastustoiminta sekä lasten ja nuorten harrastustoiminta yli 12-vuotiaiden osalta olivat keskeytettynä lähes koko kevään, mikä vaikutti niin liikuntapalveluihin kuin musiikki- ja kansalaisopiston toimintaan. Julkiset tilat olivat pääosin suljettuina, mikä vaikutti mm. museotoimintaan, kulttuuri- ja nuorisotiloihin. Liikuntatilat ja uimahalli olivat suljettuna valtaosan keväästä yleisöltä aueten toukokuussa. Syksy käynnistyi toimintojen osalta hieman normaalimpana, mutta tilat olivat käytössä

rajoitetusti siten, että yleisötilaisuuksiin sallittiin vain 50 %:n täyttö. Koulut ja lukio pysyivät lähiopetuksessa koko syksyn. Syksyn hieman parempi tilanne muuttui loppuvuotta kohden huonommaksi ja tilojen käytön rajoitukset astuivat voimaan taas joulukuussa. Käyttöön otettiin myös koronapassi.

Koronan suurimmat talousvaikutukset aiheutuivat tulomenetyksistä (n. 591 000 euroa), erityisesti liikuntapalveluissa. Suurimmat koronapandemian lisäkustannukset syntyivät toimintojen ja palvelujen erilaisesta järjestämisestä sekä lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeen kasvusta. Näihin lisäkustannuksiin on haettu ja saatu erilaisia korona-avustushankerahoituksia, yhteensä 509 000 euroa. Toimialalla on toteutettu 6 niin sanottua korona-avustusprojektia, joissa pyrkimyksenä on ollut lieventää koronaviruspandemian erilaisia vaikutuksia.

VVR -talousohjelmassa olevia tehostamistoimenpiteitä oli sivistystoimialalla vuodelle 2021 yhteensä 249 500 euroa, joista toteutui laskennallisesti arviolta 129 000 euroa. Tavoitteesta jääminen johtui mm. siitä, että iltapäiväkerhon suunniteltua resurssivähennystä ei voitu toteuttaa, koska osallistujamäärässä ei tapahtunut arvioitua vähentymistä ja liikunnan sekä opistojen taksakorotusten vaikutus ei koronapandemian vuoksi realisoitunut.

Varhaiskasvatuksen palveluverkkouudistuksen viimeinen vaihe toteutettiin suunnitellusti vuonna 2021. Otan päiväkodin ja Mustikan perhepäiväkodin toiminta päättyi 30.6.2021. Pikkunorssin toiminta käynnistyi 4.1. ja esiopetus siellä alkoi syksyllä 2021.

Oppivelvollisuusiän nosto 18 vuoteen astui voimaan 1.8.2021. Muutos vaikutti lukiokoulutuksen järjestämisen lisäksi laajemmin kaupungin opetus- ja koulutusrakenteisiin ja tarkoittaa merkittävää käyttötalouden kasvua lukiokoulutuksen järjestämiseen, jonka valtio on luvannut korvata kunnille täysimääräisesti. Lisäksi uusi Tutkintoon valmistava koulutus (TUVA) astuu voimaan 1.8.2022.

Merkittävänä jo olemassa olevana, mutta edelleen kasvavana haasteena on erityislasten ja -oppilaiden määrän kasvu sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen piirissä. Korona-aika on myös osaltaan kasvattanut lasten ja nuorten erityyppistä oireilua.

Tulevaisuudessa merkittävänä vaikuttavana tekijänä ovat edelleen voimakkaasti pienentyvät ikäluokat ja palvelurakenteen sopeuttaminen niihin (kuviot 4 ja 5).

Kuvio 4. Alakoulun aloittavan ikäluokan koko ja alakoululaiset yhteensä 2012-2028

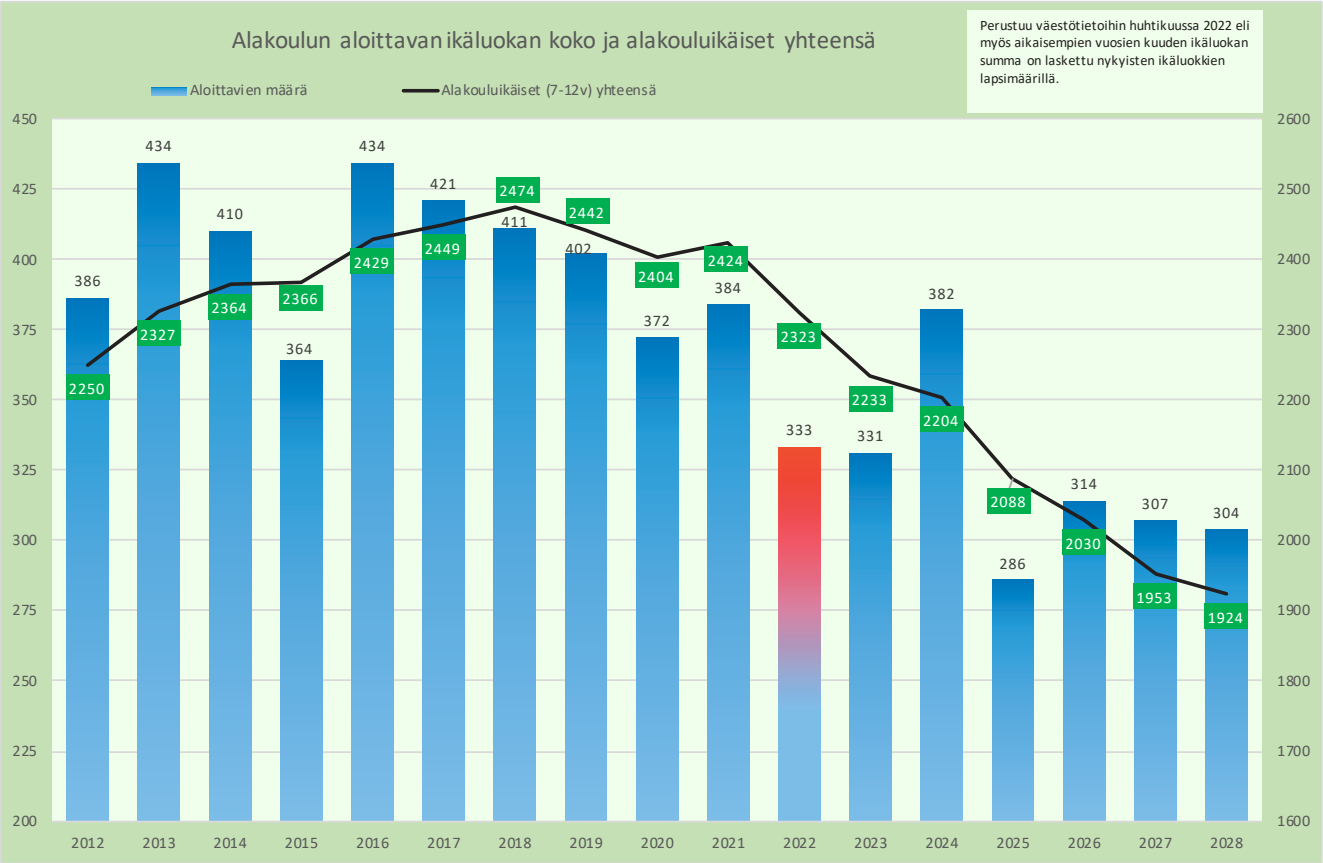

Kuvio 5. Yläkoulun aloittavan ikäluokan koko ja yläkoululaiset yhteensä 2015-2034

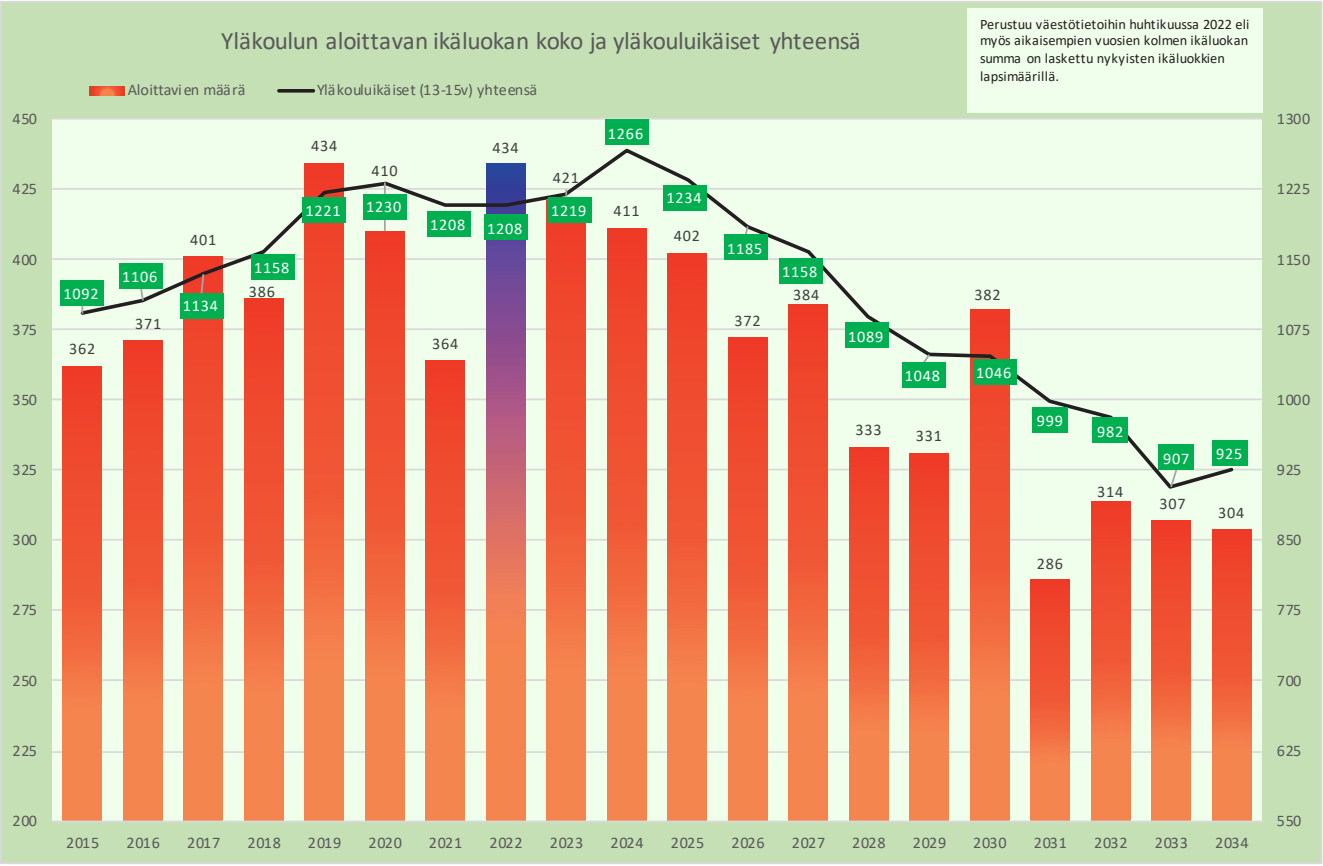

3.3.5 Tekninen valiokunta

Teknisen toimialan toimintakate, -13,6 milj. euroa, alitti muutetun talousarvion 1,1 milj. eurolla. Talousarvioon tehtiin vuoden 2021 aikana muutoksia kasvattamalla toimintamenoja 0,6 milj. euroa. Toimintakate pieneni 0,9 % edellisestä vuodesta. Toimintakulut pienenivät 3,6 %. Sekä henkilöstökulut että palvelujen ostot alittivat arvioidut määrärahat. Henkilöstökulujen osalta tämä johtui pääsääntöisesti täyttämättömistä viroista ja toimista. Palvelujen ostoissa säästöä syntyi mm. ennakoitua pienemmistä rakennusten purkukustannuksista.

Toimialan tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti suunnitellusti. Myönteisenä havaintona todettakoon, että tarpeettomia rakennuksia on edelleen myyty tai purettu, mikä on tehostanut tilankäyttöä ja hillinnyt kustannuksia. Kiinteistöjen salkutus tarkistetaan vuosittain ja sen myötä kunnossapitotoimenpiteitä on voitu keskittää tiloihin, jotka tulevat olemaan käytössä myös tulevaisuudessa. Kiinteistöjen PTS-ohjelma on luotu ja se ohjaa suunnitelmallista kunnossapitoa.

Otanlahden uimarannan vedenlaadun parantamiseksi on tehty järjestelyjä, joilla hulevesiä ei enää johdeta Otanlahden pohjukkaan. Toimenpiteet jatkuvat uimakaudella 2022.

Suoria koronaviruspandemiaan liittyviä kustannuksia kohdistui tekniselle toimialalle viime vuonna 34 400 euroa. Suurin osa kustannuksista liittyy katutoimessa helmikuussa tapahtuneeseen koronavirusaltistukseen, mikä edellytti lisäresurssien käyttämistä katujen aurauksissa. Tilapalveluiden osalta koronapandemia on välillisesti vaikuttanut maailmantalouden suhdannevaihtelun kautta materiaalien hintoihin. Alkuvuodesta 2022 lähtien materiaalien saatavuuteen ja hintoihin tulee lisäksi vaikuttamaan Venäjän hyökkäys Ukrainaan.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevat kaupungin omistamat toimitilat siirtyvät vuokrasopimuksen nojalla hyvinvointialueen hallintaan. Siirtymäkauden vuokrasopimukset ovat voimassa 1.1.2023 alkaen vähintään kolme vuotta. Hyvinvointialueella on oikeus pidentää sopimuksen voimassaoloa vuodella. Satakunnan sairaanhoitopiirin omistamat toimitilarakennukset siirtyvät kokonaisuudessaan hyvinvointialueen omistukseen. Sosiaali- ja terveystoimialan käytössä on 38 Rauman kaupungin suoraan omistamaa toimitilaa tai rakennusta, yhteensä

24 398 m². Näistä suurin on Terveyskeskuksen pääasema (Steniuksenkatu 2) 10 400 m². Sisäinen vuokra näistä toimitiloista on 3,1 milj. euroa vuonna 2022. Lisäksi osakeomisteisia toimitiloja siirtyy 10 571 m², joiden vuokra vuonna 2022 on 1,0 milj. euroa.

Teknisen toimialan lähivuosien haasteena tulee edelleen olemaan palvelutuotannossa tarvittavien resurssien optimointi, mikä tarkoittaa, että mm. ylläpitokustannusten karsimiseksi tulee luopua tarpeettomista toimitiloista. Näin voidaan varmistaa, että käytettävissä olevat kunnossapitomäärärahat riittävät kiinteistöjen kunnossapitoon.

3.3.6 Ympäristö- ja lupalautakunta

Talousarviorakenteessa ympäristö- ja lupalautakunnan alainen toiminta kuuluu teknisen valiokunnan ja teknisen toimialan alaisuuteen. Ympäristö- ja lupalautakunnan alaisuuteen kuuluvat toiminnallisesti rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu. Ympäristö- ja lupalautakunta toimii kaupungin rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena ja vastaa kaupungin kalavesien käytöstä ja hoidosta. Valtaosa rakennusluparatkaisuista ja eräät ympäristönsuojeluviranmaisena tehtävät päätökset on delegoitu viranhaltijoille.

Rakennusvalvonnan lupamäärät jäivät vuonna 2021 edellisvuotta pienemmäksi (taulukko 3). Koronapandemialla ja rakentamiskustannusten hinnannousulla arvioidaan olleen vaikutusta lupamääriin.

Taulukko 3. Rakennusvalvonnan tunnuslukuja 2017-2021

	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021
Rakentamisluvat, ilmoitusmenettely	429	533	531	613	542
Rakennusvalvonnan tarkastuskäynnit	790	770	720	694	780
Rakennusvalvonnan maksutuotot (t€)	419	520	532	597	447

Rauma on ollut mukana kuntien energiatehokkuussopimuksessa vuodesta 2008 lähtien ja Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU) -hankkeessa vuodesta 2013 lähtien. Hinku-kuntana Rauma on sitoutunut tavoittelemaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 80 prosenttia vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä mm. lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta. Käynnissä olevissa tilainvestoinneissa Karin Kampukseen, Kaunisjärven hyvinvointikeskukseen ja uuteen paloasemaan on tulossa aurinkosähköjärjestelmät rakennusten katoille. Karin Kampukseen tehtiin rakennussuunnittelun aikana energiasimulointitarkastelu, jolla haettiin paras mahdollinen energiansäästöpotentiaali rakennuksen energiankulutukseen vaikuttavissa asioissa. Raumalaisille yrityksille on tarjottu mahdollisuutta saada näkemys oman yrityksen ympäristövaikutuksista CO2-päästötaseen avulla sekä laskelma omasta energia- ja materiaalitehokkuudesta. Raumalla on 64 HINKU-tunnuksen käyttöoikeuden saanutta yritystä.

3.3.7 Taseyksiköt

Ruoka- ja puhtauspalvelut -taseyksikön liikevaihdon toteuma oli 12 365 139 euroa (96,6 %). Liikevaihtotavoitteesta jäätiin yhteensä 432 660 euroa. Liikevaihdon toteutumiseen vaikutti eniten sosiaali- ja terveystoimialan ennakkoarviota pienemmät ateriamäärät (vaikutus 306 660 euroa). Lisäksi tuloja jäi puuttumaan koronarajoitusten takia sairaalan kahviomyynnistä ja henkilöstöravintoloista.

Tilikauden alijäämätavoite oli -308 911 euroa ja toteuma -866 471 euroa. Alijäämää muodostui siten 557 560 euroa budjetoitua enemmän. Ennakoitua suurempaan alijäämään vaikuttivat liikevaihdon pienenemisen lisäksi koronapandemian poikkeusjärjestelyt, joista aiheutunut suora kulujen lisäys oli 349 210 euroa. Tämän lisäksi aiheutui henkilöstökustannusten lisäyksiä mm. lisä- ja ylitöistä sekä sairauslomista (karanteenit ja altistukset).

Ruoka- ja puhtauspalvelut yhdistyivät yhdeksi taseyksiköksi vuoden 2020 alussa. Toimintatapojen yhtenäistämistä ja muutoksia on tehty sen jälkeen aktiivisesti. Taseyksikössä tehtiin 1.2.2021 alkaen organisaatiomuutos, jossa muodostettiin kaksi palveluyksikköä: ateriatuotanto ja palvelutuotanto, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä vastaten tilaajien ruoka- ja puhtauspalvelujen tarpeisiin. Edellä mainittuihin muutoksiin liittyen VVR-talousohjelman toteutus on edennyt oman toiminnan kehittämisen osalta suunnitelman mukaan.

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen vuoden 2023 alusta tulee vaikuttamaan huomattavasti ruoka- ja puhtauspalveluiden toimintaan. Muutokset ovat merkittäviä palvelutoimintaan, henkilöstöön ja talouteen. Jäljelle jäävän palvelutoiminnan suunnittelu ja muutokseen varautuminen on aloitettu.

Pienvenesatamat -taseyksikön liikevaihdon toteuma oli 334 693 euroa (101,1 %). Tilikauden ylijäämä 12 498 euroa oli 69 388 euroa ennakoitua parempi toimintakulujen toteutuessa arvioitua pienempinä. Toistaiseksi ei ole ollut havaittavissa negatiivisia vaikutuksia pandemiaan liittyen. Pandemia on saattanut lisätä kiinnostusta veneilyn harrastamiseen, kun monet muut aktiviteetit ovat olleet osittain suljettuina. Raumalla on noin 1600 laiturivenepaikkaa seitsemässä eri satamassa. Kesäkaudella venepaikkojen varausaste on noin 85-88 %.

3.3.8 Liikelaitokset

Rauman Veden liikevaihto vuonna 2021 oli 11 246 791 euroa (toteuma 97,6 %). Liikevaihtotavoitteesta jäätiin n. 280 000 euroa. Käyttökulut alittivat budjetoidut määrärahat. Tilikauden ylijäämä oli 1 280 171 euroa, mikä ylitti budjetoidun tulostavoitteen 93 493 euroa.

Rauman Veden toimittaman veden määrä laski hieman vuodesta 2020. Vaikka toimitetun veden määrä laski, laskutetun veden määrä kasvoi noin 1 %:lla. Vuotovesiprosentti laski edellisvuodesta ollen 13,2 %.

Koronapandemian vuoksi laitoksella otettiin käyttöön erilaisia toiminta- ja työtapoja, joilla pyrittiin minimoimaan altistumisia ja tartuntoja. Hyvien varautumistoimenpiteiden vuoksi vuonna 2021 pandemialla ei ollut vaikutuksia vesilaitoksen toimintaan. Henkilöstö sitoutui muutettuihin toimintatapoihin ja suunnitellut työtehtävät saatiin suoritettua.

Rauman seudun jätehuoltolaitoksen liikevaihdon toteuma oli 4 012 766 euroa (104,6 %). Liikevaihto ylitti budjetoidun n. 175 000 eurolla. Vastaanotetun jätteen määrä kasvoi hieman vuodesta 2020, mutta käyttökulut alittivat budjetoidut määrärahat. Tilikauden ylijäämä oli 356 472 euroa, mikä ylitti budjetoidun tulostavoitteen 264 572 eurolla.

Myös jätehuoltolaitoksella otettiin koronapandemian vuoksi käyttöön erilaisia toiminta- ja työtapoja, joilla pyrittiin minimoimaan altistumisia ja tartuntoja. Niihin sitoutumisen ansiosta suunnitellut työtehtävät saatiin suoritettua.

3.3.9 Kaupunkikonserniin kuuluvat yhtiöt

Rauman Satama Oy:n liikevaihto oli 11,7 milj. euroa (11,4 milj. euroa vuonna 2020) ja liikevoitto 1,8 milj. euroa (1,9 milj. euroa). Tilinpäätössiirtojen ja verojen jälkeen tulos oli 0,1 milj. euroa (-0,2 milj. euroa). Kokonaisliikennemäärä nousi vuoteen 2020 nähden 1,3 % ollen 5,1 milj. t (5,0 milj. t). Liikevaihdon parantumiseen vuodesta 2020 vaikuttivat erityisesti metsäteollisuustuotteiden viennin, kappaletavaran ja tilaustyölaskutusten nousu.

Vuosi 2021 jatkui vuonna 2020 alkaneen koronapandemian aloittaman epävarmuuden viitoittamalla tiellä. Kaikeksi onneksi kaikista pahimmat skenaariot liikennemäärien muutoksista eivät Raumalla toteutuneet.

Metsä Fibre Oy:n uusi suursaha käynnistynee suunnitelmien mukaisesti vuoden 2022 kuluessa. Satama-alueen toimijat ovat valmistautuneet tuotteiden käsittelyyn mm. laiteinvestoinnein. Rauman Satamalla on käynnissä myös tähän liittyvät omat investointihankkeensa. Sahan toiminnan alkamisen myötä Rauma nousee sahatavaran käsittelymäärien osalta erääksi Suomen suurimmista sahatavarasatamista.

Petäjäksen maa-alueet luovutettiin urakoitsijalta satamayhtiön käyttöön vuoden 2021 lopulla. Näille alueille on jo nyt solmittu uusia vuokrasopimuksia ja parhaillaan neuvotellaan usean uusasiakkaan kanssa heidän sijoittumisestaan satamaan. Nyt Rauman Satamalla on ensimmäistä kertaa vuosiin mahdollisuus tarjota lisäalueita sekä uusille että vanhoille asiakkaille.

Järviluodon väliaikainen tieyhteys saatiin toteutettua nopealla aikataululla aivan loppuvuodesta. Tieyhteys mahdollistaa Järviluodon alueen kehittämisen satama- ja teollisuustoiminnan tulevaisuuden tarpeisiin. Loppuvuonna 2021 Rauman Satamassa saatiin päätökseen Petäjäksen laajennusalueen 4. vaiheen rakennustyöt. Länsilaiturin mahdollinen rakennuttaminen odottaa edelleen laiturin luvasta tehdyn valituksen oikeuden päätöstä.

Omistajatuloutukset Rauman kaupungille olivat yhteensä 4,5 milj. euroa, josta lainojen korot 1,1 milj. euroa, maanvuokra 1,0 milj. euroa, kiinteistövero 0,1 milj. euroa ja yhtiöittämisessä kaupungille siirtyneet vuokrasopimukset 2,3 milj. euroa. Kaupunginhallitus päätti 7.12.2020 Rauman Satama Oy:n lainojen lainakoron alentamisesta 2,5 %:iin, mikä puolitti emolle maksettavat lainakorot. Päätös lainakoron alentamisesta on määräaikainen ja koskee ajalta 1.1.2021 - 31.12.2023 maksettavia korkokustannuksia.

Rauman Energia Oy:n liikevaihto oli 32,9 milj. euroa, joka oli selvästi budjetoitua suurempi. Rauman Energia-konsernin liikevoitto oli 7,3 milj. euroa, mikä oli lähes 2 milj. euroa budjetoitua suurempi.

Vuosi 2021 oli Rauman Energia -konsernille taloudellisesti erinomainen. Edellisiä vuosia kylmempi sää ja korona-ajan jälkeen piristynyt talous lisäsivät lämmön ja sähkön myyntiä. Lisäksi sähkön markkinahintojen nousu vuoden lopulla ja erityisesti joulukuun historiallisen korkeat hinnat paransivat yhtiön sähköntuotannon tulosta. Omistajatuloutus eli Rauman kaupungille maksettavat lainojen korot toteutuivat tavoitteen mukaisesti (0,8 milj. euroa).

Vuonna 2021 sähkön siirtohintoja ei korotettu (hinta 2013 tasolla) eikä kaukolämmön hintoja nostettu (hinta 2015 tasolla). Investointitaso pysyi korkeana ja investoinnit pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella.

Asiakkaiden kiinnostus aurinkosähköön kasvoi edelleen vuoden aikana. Sähköverkkoon liitettiin uusia aurinkovoimaloita 45 kpl. Kokonaisteho on nykyisellään noin 2,7 MW, joka vastaa noin 15 % koko Rauman Energian verkkoalueen sähkönkulutuksesta aurinkoisena kesäpäivänä.

Yhtiön merkittävimmät taloudelliset riskit liittyvät sähkökauppaan ja Fennovoima-hankkeeseen.

Rauman Asunnot Oy:n käyttöaste vuonna 2021 oli 94 % (92,4 % vuonna 2020) käyttöastetavoitteen ollessa 96 %. Vuokralaisten vaihtuvuus oli keskimäärin 30 % (22,6 % vuonna 2020) tavoitteen ollessa alle 20 %. Luvuissa ei ole mukana Meriraumantie 13-15 käynnissä olevan peruskorjauksen vuoksi. Lainaa yhtiöllä on 18,2 milj. euroa.

Rauman Meriteollisuuskiinteistöt Oy:n (RMTK Oy) liikevaihto vuonna 2021 oli 6,3 milj. euroa. Kuluneen tilikauden voitto oli 72 091 euroa. Vuoden 2021 aikana RMTK:lla oli yhteensä 41 vuokralaista. Näistä 31 toimii teollisuuspuistossa toistaiseksi voimassa olevalla vuokrasopimuksella (tavoite n. 30). Vuoden 2021 alussa vuokralaisia oli 34. Toimitilojen käyttöaste oli 71 %, jääden käyttöastetavoitteen alle (yli 85 %). Kongsberg ja RMC olivat suurimpia toimijoita alueella. Kongsbergin osuus liikevaihdosta oli 31 % ja RMC:n 52 %.

Rauman Oppilaitoskiinteistöt Oy:n maksuvalmius ja kannattavuus ovat kohtuullisella tasolla. Vuoden 2021 tilinpäätös osoittaa 0,3 milj. euroa ylijäämäistä hoitokatetta. Poistojen (1,2 milj. euroa) jälkeen yhtiön tulos painui 0,9 milj. euroa tappiolle. Yhtiön päävuokralaisina ovat Winnova ja Satakunnan Ammattikorkeakoulu.

4. KAUPUNGIN KOKONAISTALOUDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

4.1 Rauman kaupunki

Kuviossa 6 (s. 26-27) havainnollistetaan Rauman kaupungin (peruskaupunki ja liikelaitokset) vuoden 2021 ulkoiset tulot ja menot. Kaavio ei sisällä sisäisiä tuloja eikä menoja (mm. sisäiset vuokratulot ja -menot sekä sisäiset ruoka- ja puhtauspalvelutuotot ja -menot).

4.1.1 Talousarvion toteutuminen [1]

Tuloslaskelman toteutuminen

Valtuustoon nähden sitovia määrärahoja ovat kunkin valiokunnan toimintakate ja toimintamenot. Peruskaupungin ja liikelaitosten toimintamenot olivat tuloslaskelmassa yhteensä 325,2 milj. euroa. Toimintamenoja oli 4,8 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa toteuman ollessa 101,5 %. Toimintakatteeksi muodostui -226,3 milj. euroa, mikä on 3,3 milj. euroa parempi kuin talousarviossa (toteuma 98,6 %).

Verotuloja kertyi 201,1 milj. euroa, mikä on 14,1 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa (toteutumisaste 107,5 %). Sekä kunnan tulovero (169,1 milj. euroa) että yhteisövero (23,2 milj. euroa) ylittivät talousarvion. Kiinteistövero (8,8 milj. euroa) toteutui lähes talousarvion mukaisesti. Valtionosuudet olivat 61,0 milj. euroa toteutuen muutetun talousarvion mukaisesti. Vuosikate muodostui 18,2 milj. euroa talousarviota paremmaksi ollen 37,8 milj. euroa.

Tilikauden tulos oli 19,7 milj. euroa ja poistoeron vähennyksen ja varausten lisäyksen (17 milj. euroa) jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,8 milj. euroa. Tämä on 2,1 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa, mutta 1,8 milj. euroa heikompi kuin alkuperäisessä talousarviossa.

Rahoituslaskelman toteutuminen

Rahoituslaskelman mukaan toiminnan ja investointien rahavirta oli -4,4 milj. euroa. Toteuma oli 43,3 milj. euroa talousarviota parempi, mikä johtui investointimenojen 27,3 milj. euron alituksesta ja vuosikatteen toteutumisesta talousarviota parempana. Lainakanta lisääntyi 13,5 milj. eurolla.

4.1.2 Tulorahoituksen ja nettomenojen kehitys

Kaupungin ulkoiset toimintakulut kasvoivat 6,6 % (kuvio 7). Toimintakulujen kasvu on huomattava verrattuna aikaisempiin vuosiin, mutta se toteutui kuitenkin pienempänä kuin kunnissa tilinpäätösennakkotietojen perusteella keskimäärin (7,7 %). Toimintamenoja kasvattivat mm. koronasta aiheutuneet menot, joita kirjattiin vuodelle 2021 yhteensä 5 534 028 euroa. Tämän lisäksi korona lisäsi henkilöstömenoja, mm. sijais- ja erilliskorvauskuluja.

Ulkoiset toimintatuotot kasvoivat 6,7 milj. euroa eli 13,1 % edellisestä vuodesta. Kasvuun vaikuttivat käyttötalouteen kirjatut koronakorvaukset 7,3 milj. euroa, joista sosiaali- ja terveystoimen saamat korvaukset olivat 6,7 milj. euroa ja sivistystoimialan 0,5 milj. euroa. Toimintatuotoilla katettiin viime vuonna 20,3 % toimintakuluista.

Kuvio 7. Toimintakulut ja -tuotot (milj. euroa) 2015 -2021 ja muutos-%

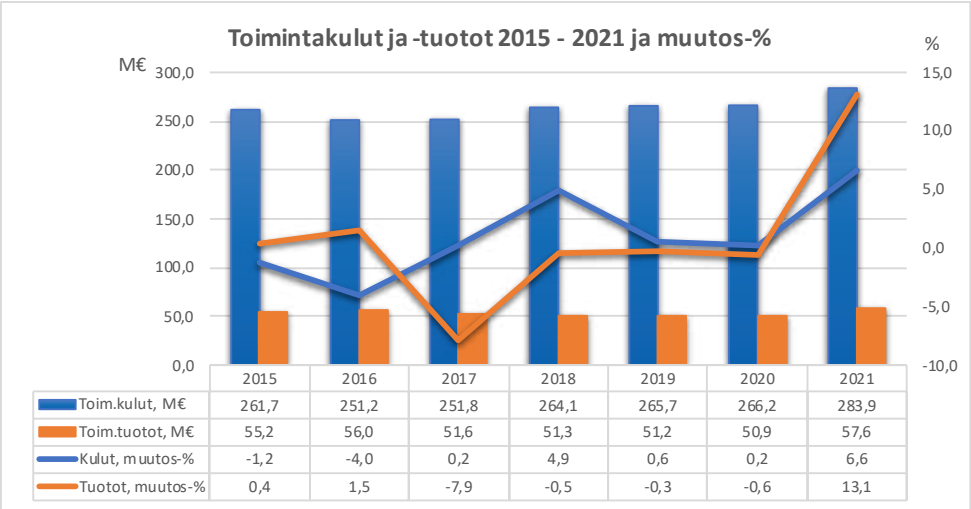

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toim.kulut, M€	261,7	251,2	251,8	264,1	265,7	266,2	283,9
Toim.tuotot, M€	55,2	56,0	51,6	51,3	51,2	50,9	57,6
Kulut, muutos-%	-1,2	-4,0	0,2	4,9	0,6	0,2	6,6
Tuotot, muutos-%	0,4	1,5	-7,9	-0,5	-0,3	-0,6	13,1

[1] Verrattaessa toteumaa talousarvioon käytetään arviointikertomuksessa muutetun talousarvion mukaisia lukuja, ellei erikseen toisin ilmoiteta.

Kuvio 6. Rauman kaupungin ulkoiset tulot ja menot (euroa) vuonna 2021. Ei sisällä sisäisiä tuloja eikä menoja.

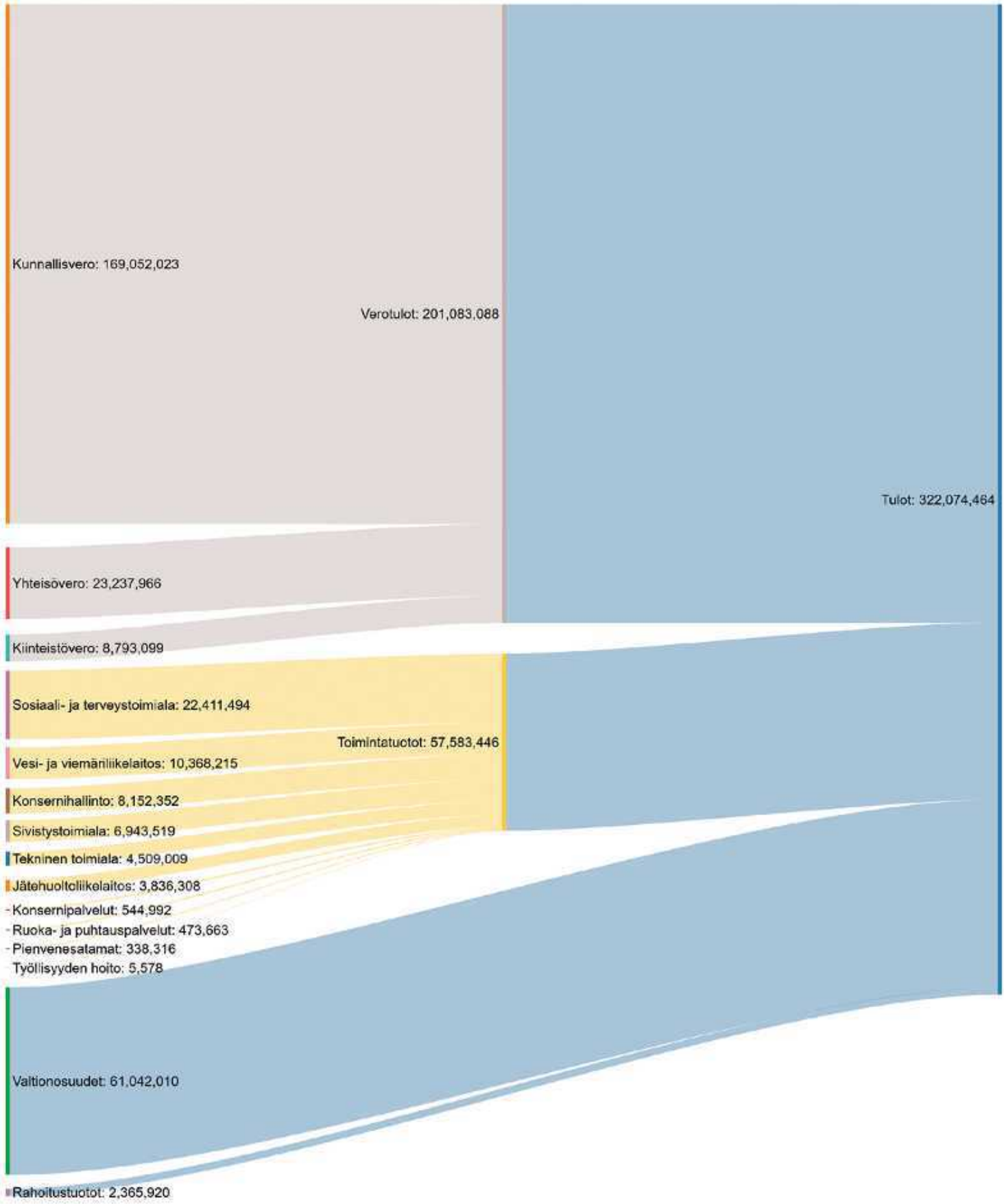

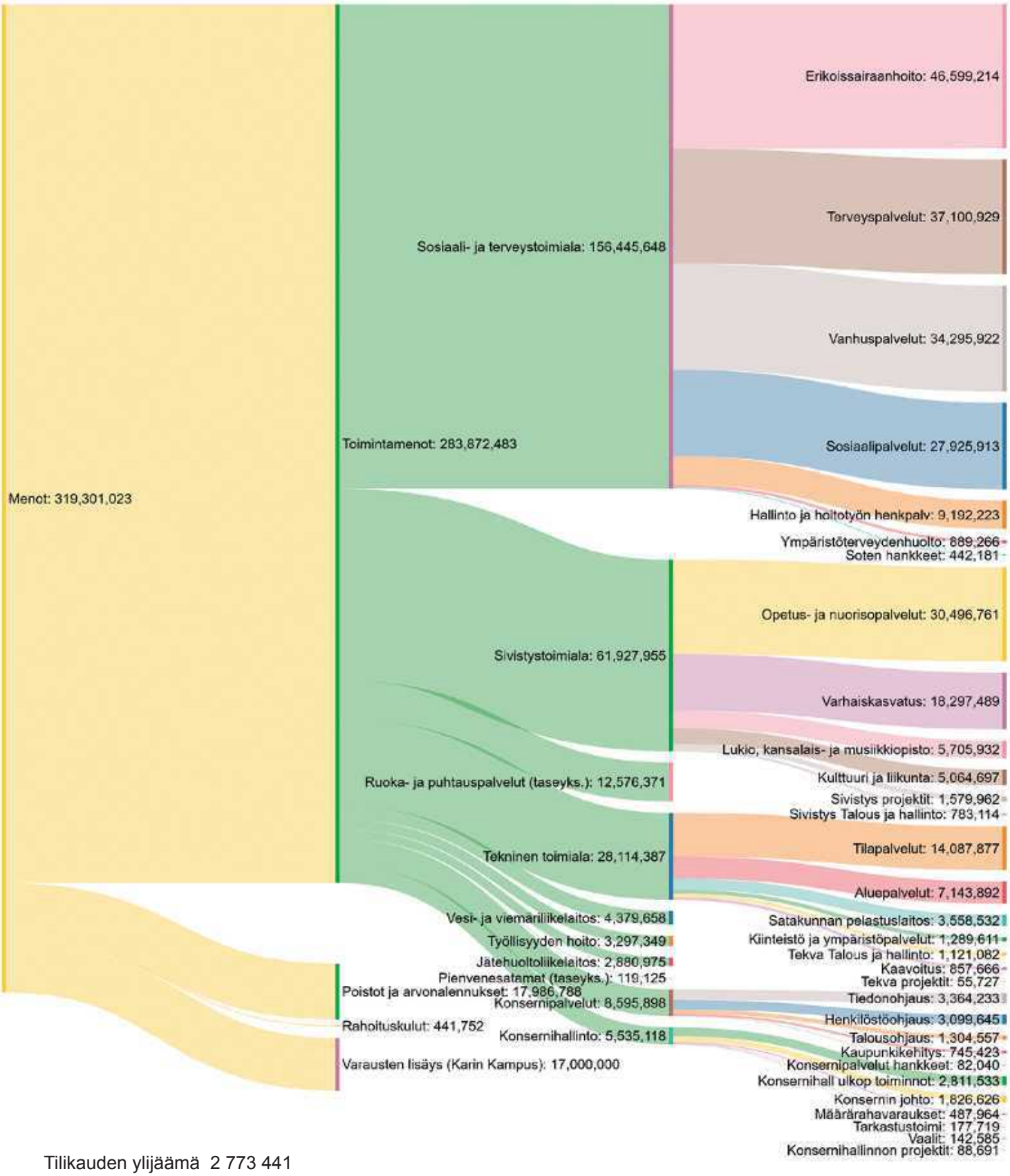

Tilikauden ylijäämä 2 773 441

Kaupungin verotulot kasvoivat vuoteen 2020 nähden 17,7 milj. euroa (+9,7 %). Kunnan tuloveroa kertyi 169,1 milj. euroa, yhteisöveroa 23,2 milj. euroa ja kiinteistöveroa 8,8 milj. euroa. Verotulot kasvoivat talouden elpymisen, parantuneen työllisyyden ja kuntien määräaikaisen yhteisöveron jako-osuuskorotuksen vuoksi. Jako-osuuden määräaikainen 10 prosenttiyksikön korotus toi Raumalle yhteisöveron lisäystä VM:n laskelman mukaan 4,2 milj. euroa. Tämä on osa valtion koronaviruspandemiaan liittyvää kuntien tukipakettia. Lisäksi kuntien pysyvää osuutta yhteisöveron tuotosta muutettiin vuoden 2021 alusta 2 prosenttiyksiköllä, millä korvataan kunnille varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta johtuvaa tulomenetystä.

Valtionosuuksia kaupunki sai 61,0 milj. euroa eli 5,3 milj. euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin (-8,0 %). Vuoden 2020 valtionosuuksia lisäsivät valtion koronatuet.

Kuvio 8. Verorahoituksen ja nettomenojen kehitys (milj. euroa) 2015 - 2021

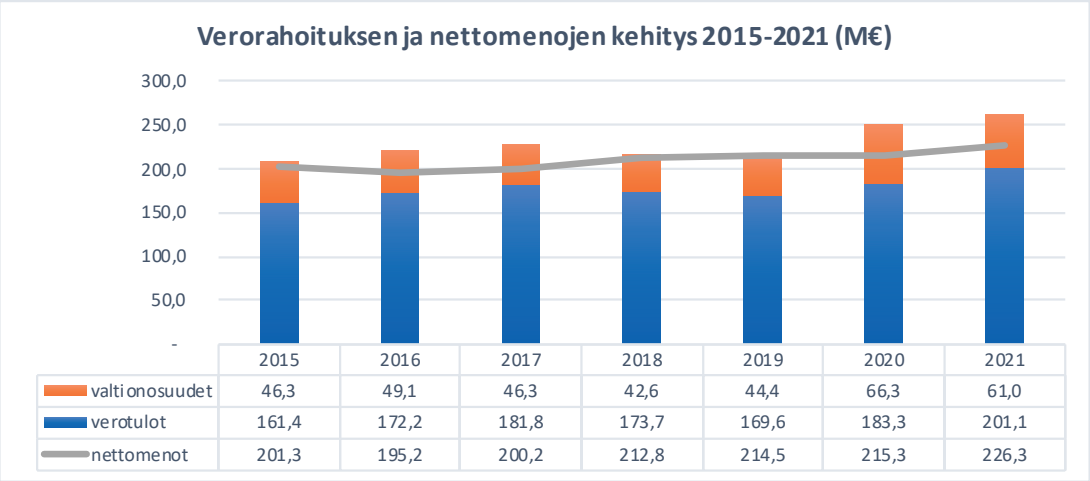

Vuonna 2021 vuosikate pysyi vuoden 2020 tasolla. Vuosikate kattoi poistot (18,1 milj. euroa) ja 17 milj. euron varausten lisäyksen jälkeen ylijäämäksi muodostui 2,8 milj. euroa. Näin ollen vuonna 2021 tulorahoitus oli riittävää.

Kuvio 9. Vuosikate, poistot ja tilikauden yli/alijäämä (milj. euroa) 2014 - 2021

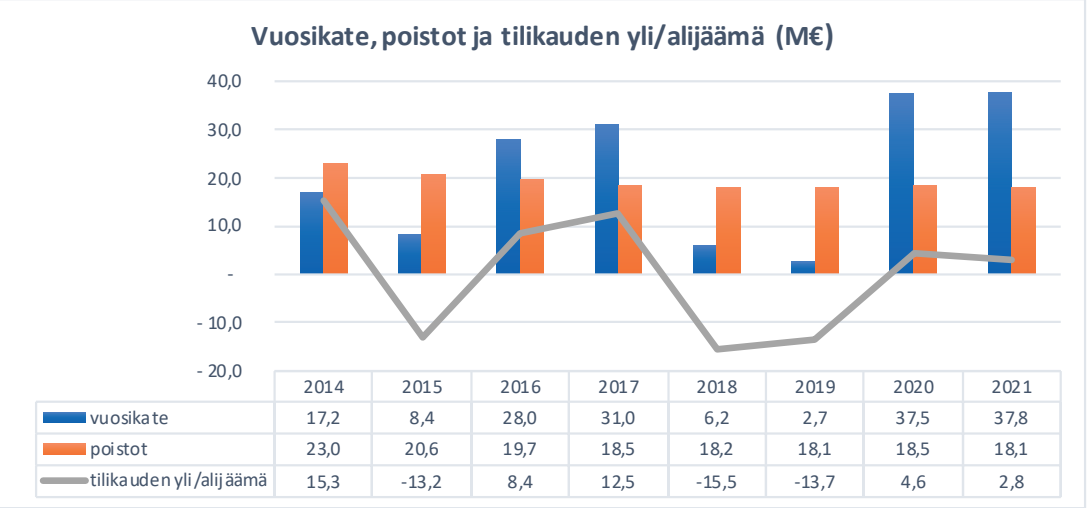

Vuosikatteen tulisi kattaa poistot myös pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Tarkastelujaksolla 2014-2021 vuosina 2016, 2017, 2020 ja 2021 tulorahoitus on ollut riittävää.

Kuvio 10. Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit (milj. euroa) 2013 - 2021

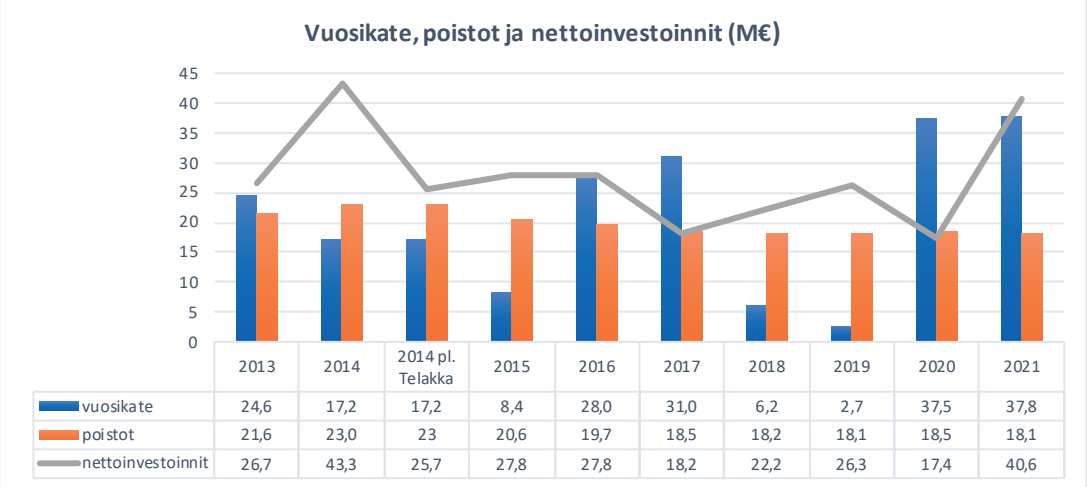

	2013	2014	2014 pl. Telakka	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
vuosikate	24,6	17,2	17,2	8,4	28,0	31,0	6,2	2,7	37,5	37,8
poistot	21,6	23,0	23	20,6	19,7	18,5	18,2	18,1	18,5	18,1
nettoinvestoinnit	26,7	43,3	25,7	27,8	27,8	18,2	22,2	26,3	17,4	40,6

Rauma suunnittelee kolmelle seuraavalle vuodelle yhteensä 140 milj. euron investointeja. Vuonna 2021 investointitaso nousi huomattavasti aiempien vuosien tasosta (kuvio 10). Investointiohjelman mukaan investoinnit tulevat olemaan samalla tasolla vielä vuosina 2022-2024. Näiden isojen investointien (mm. Karin Kampus) valmistuessa poistotaso tulee merkittävästi kasvamaan. Vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätöksissä tehdyt investointivaraukset (32 milj. euroa) tulevat keventämään poistokuormaa.

Poistotason nousu luo painetta tulorahoituksen riittävyydelle eli vuosikatteen pitämiselle hyvällä tasolla. Toisin sanoen käyttötalouden nettomenojen tulee pysyä verorahoitukseen (verotulot, valtionosuudet) nähden kohtuullisena, jotta kasvavat poistot pystytään kattamaan tuloslaskelmassa. Samaan aikaan velanoton myötä korot ja niiden mahdollinen nousu kasvattavat rahoituskuluja.

4.1.3 Investointien toteutuminen

Peruskaupungin (kaupunki ja liikelaitokset) nettoinvestoinnit olivat yhteensä 40,6 milj. euroa (17,4 milj. euroa vuonna 2020). Investointimäärärahoja lisättiin vuoden aikana 7,0 milj. euroa ja niitä jätettiin käyttämättä 26,8 milj. euroa. Käyttämättä jäi mm. Karin kampukseen, Kaunisjärven hyvinvointikeskukseen ja Paloasemaan varattuja määrärahoja. Näiden investointien käynnistymiset viivästyivät alkuperäisestä aikataulusta useampia kuukausia, koska hankkeiden suunnitteluun ja kilpailutukseen täytyi varata lisäaikaa riittävän laadukkaan ja taloudellisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Karin kampuksen ja paloaseman osalta myös tarjouspyyntöajan pidentäminen vaikutti hankkeiden kokonaisaikatauluun.

Suurimpia yksittäisiä investointeja vuonna 2021 olivat Karin kampus, Sataman pääomasijoitus (6,0 milj. euroa), Kaunisjärven hyvinvointikeskus ja Paloasema. Karin kampuksen kustannusarvio on 75,4 milj. euroa, josta vuonna 2021 toteutui 11,8 milj. euroa. Vuoden 2021 loppuun mennessä hankkeesta oli toteutunut 15,6 milj. euroa. Kaunisjärven hyvinvointikeskuksen kustannusarvio on 13,5 milj. euroa, josta vuonna 2021 toteutui 5,3 milj. euroa. Paloaseman kustannusarvio on 9,6 milj. euroa, josta viime vuonna toteutui 2,1 milj. euroa. Maailmantilanteen ja -talouden epävarmuus tulee hyvin todennäköisesti vaikuttamaan jo päätettyjen investointien kustannuksiin.

4.1.4 Kaupungin taseaseman ja velkaantuneisuuden kehitys

Kaupungin taseen kertyneen ylijäämän määrä on 101 milj. euroa (2600 €/asukas). Tase heikentyi voimakkaasti vuosina 2018 ja 2019 alijäämäisten tulosten vuoksi, mutta vahvistui vuosina 2020 ja 2021. Asukaskohtaisen tarkastelun perusteella Rauman kertyneen ylijäämän määrä on edelleen parempi kuin kunnissa keskimäärin, mutta alkaa olla jo lähellä kuntien keskiarvoa.

Kuvio 11. Kertynyt ylijäämä (€/asukas) 2014-2021

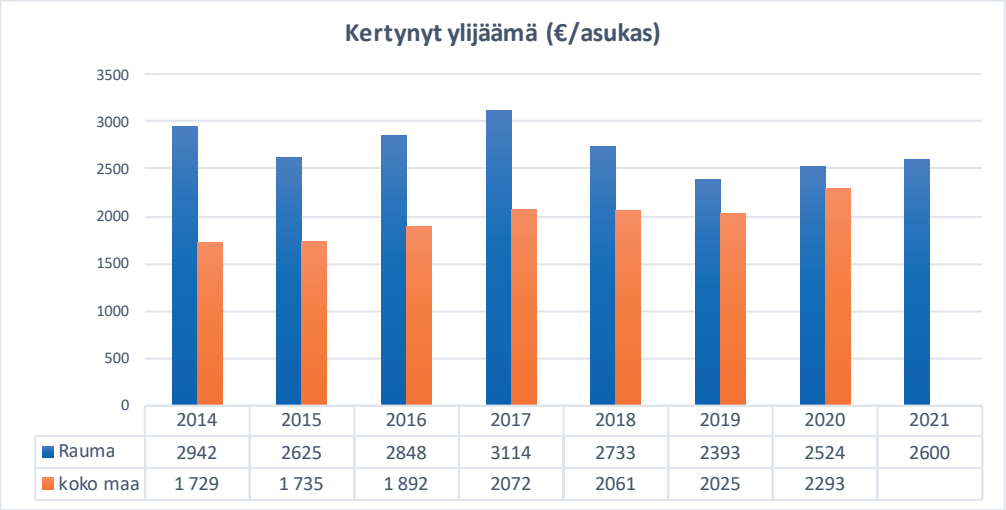

Lainakanta nousi 64,7 miljoonaan euroon, mikä oli 1 662 euroa asukasta kohti eli selkeästi kuntien keskimääräistä lainakantaa pienempi. Kaupungin omavaraisuusaste laski, ja lainasaamiset olivat 58,0 miljoonaa euroa.

Kuvio 12. Lainakannan kehitys (€/asukas) 2014-2021

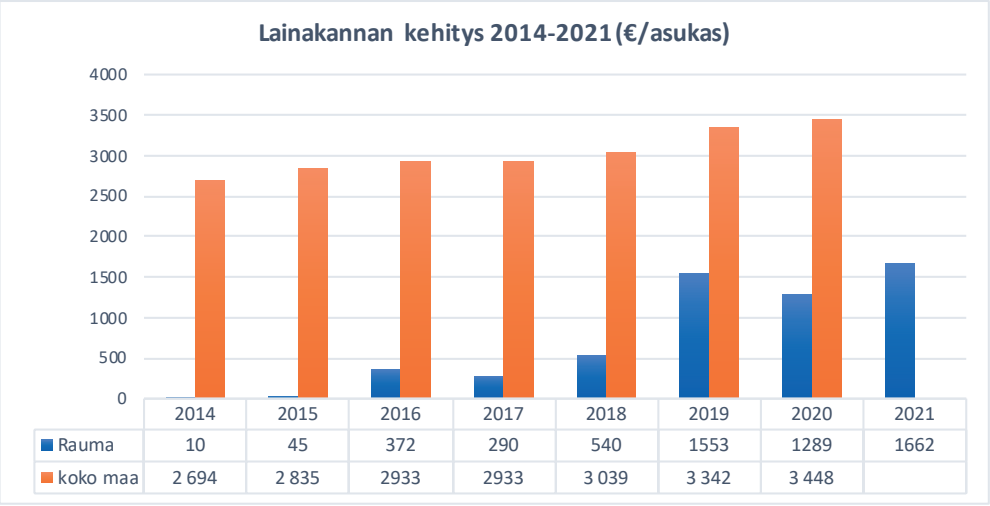

4.2 Kaupunkikonserni

Kaupunkikonsernin tuloslaskelman mukainen ylijäämä oli 26,3 milj. euroa. Kaupunkikonsernin tulokseen vaikuttaa voimakkaasti emokaupungin tulos, joka oli 19,7 milj. euroa ennen Karin kampukseen tehtyä 17 milj. euron varausta. Konsernin tuloslaskelmassa tätä varausta ei huomioida.

Rauman kaupunkikonsernin taseen kertynyt ylijäämä on 183 milj. euroa (4697 €/asukas). Omavaraisuusaste (57,3 %) heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna (59,2 %).

Konsernin lainakanta oli vuoden lopussa 139,7 milj. euroa (3584 €/asukas). Konsernin lainakanta kasvoi vuoden aikana 22,9 milj. euroa. Suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 51,1 %:sta 56,4 %:iin.

Konsernin 139,7 milj. euron lainakanta jakaantui seuraavasti: satamaliiketoiminta 41,7 milj. euroa (29,9 % lainakannasta), asuntoliiketoiminta 36,8 milj. euroa (26,4 %), peruskaupungin toiminta 14,4 milj. euroa (10,3 %), energialiiketoiminta 13,6 milj. euroa (9,7 %), kiinteistöjen vuokraustoiminta 11,9 milj. euroa (8,5 %), kuntayhtymän toiminta 11,9 milj. euroa (8,5 %), meriteollisuus 4,8 milj. euroa (3,4 %) ja yritysliiketoiminta 4,5 milj. euroa (3,2 %).

4.3 Tarkastelu valtion koronatukien vaikutuksesta talouteen

Valtio on tukenut kuntia ja kuntayhtymiä koronaepidemian vuoksi vuosina 2020–2021 yli 5 miljardilla eurolla. Vuonna 2020 tuet kunnille ja kuntayhtymille olivat yhteensä noin 2,6 miljardia euroa. Vuonna 2021 kuntien ja kuntayhtymien tukemiseen on varattu noin 2,5 miljardia euroa.

Vuonna 2020 valtio maksoi koronatukia valtionosuuksien ja yhteisöveron jako-osuuden korotuksen kautta. Raumalle nämä tuet olivat laskennallisesti yhteensä 14 milj. euroa. Vuonna 2021 tukia maksettiin kohdennettujen hakemusten kautta ja yhteisöveron jako-osuuden korotuksen kautta. Rauma haki ja sai tukia 7,3 milj. euroa. Lisäksi vuonna 2021 yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus toi Raumalle laskennallisesti 4,2 milj. euroa lisää yhteisöveroa (VM:n laskelma). Näin ollen laskennalliset koronakorvaukset olivat yhteensä 11,5 milj. euroa vuonna 2021.

Pidemmällä aikavälillä koronan vaikutukset todennäköisesti näkyvät verotulojen pienentymisenä sekä siirtyneenä palvelutarpeen kasvuna, joiden euromääräistä vaikutusta on vaikea ennakoida tarkasti.

4.4 Näkökulmia sote-uudistuksen vaikutuksesta talouteen

Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen vuoden 2023 alusta tulee vaikuttamaan laajasti kaupungin talouden ja toiminnan suunnitteluun. Kuntien veroprosentteja leikataan vuoden 2023 alussa 12,64 prosenttiyksikköä. Edelleen arvioon perustuvien Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan Rauman kaupungilta siirtyy 149,8 milj. euron kustannukset ja 158,3 milj. euron tulot hyvinvointialueelle. Siirtyvien kustannusten ja tulojen epäsuhtaa neutralisoidaan muutosrajoittimen ja siirtymätasauksen avulla. Seuraava päivitys laskelmiin tehdään kesällä 2022, kun vuoden 2021 lopulliset tilinpäätökset valmistuvat. Lopulliset laskelmat valmis-

tuvat vasta kesällä 2023, kun vuoden 2022 tilinpäätöstiedot valmistuvat. Lopullisen laskelman perusteella tehdään tarvittavat korjaukset kuntien vuosien 2024 ja 2025 valtionosuuksiin.

Kunnan taloudellisella tilanteella ennen uudistusta on keskeinen merkitys sen kannalta, minkälaiset taloudelliset edellytykset kunnalla on jäljelle jäävien tehtävien hoitoon ja tuleviin investointeihin. Vaikka Rauman kaupunki kohtaa tulevan muutoksen taloudellisesti vahvana, on selvää, että hyvinvointialueuudistus pienentää kaupungin taloudellista liikkumavaraa. Meneillään olevat ja tulevat investoinnit tulee rahoittaa pienenevällä verorahoituksella. Tämä luo painetta käyttötalousmenojen kurissa pitämiselle.

4.5 Talouden tasapainon tarkastelu kriisikuntakriteereillä

Uudet kriisikuntakriteerit astuivat voimaan 1.3.2019 ja niiden raja-arvoja sovelletaan nyt ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Seuraavassa on tarkasteltu Rauman taloutta uusilla kriisikuntakriteereillä.

Arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää:

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa,
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa tai
- jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot:

	Rauma 2018	Rauma 2019	Rauma 2020	Rauma 2021
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	79 %	79 %	179,2 %	186,8 %
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	2 138 € raja-arvo: 9 836	3 269 €	3 320 €	3 850 €
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	2,4	1,5	3,8	3,3
	Rauma 2019	Rauma 2020	Rauma 2021	Rauma 2022
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	20,00 (keskiarvo: 19,88)	21,00 (keskiarvo: 19,96)	21,00 (keskiarvo: 20,02)	20,5 (keskiarvo: 20,01)

Rauma ei ylittänyt uusista kriisikuntakriteereistä vuosina 2020 ja 2021 yhtään raja-arvoa. Vuosina 2018 ja 2019 täyttyi yhden kriteerin raja-arvo: konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde oli 79 % (raja-arvo 80 %).

5. VUODEN 2020 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JÄLKISEURANTA

Kaupunginvaltuusto käsitteli kokouksessaan 31.5.2021 vuoden 2020 arviointikertomuksen ja päätti kehottaa kaupunginhallitusta ottamaan huomioon arviointikertomuksessa esille tulleet asiat.

Kaupunginhallitus lähetti 7.6.2021 arviointikertomuksen valiokunnille, ympäristö- ja lupalautakunnalle, konsernipalveluille, taseyksiköille, liikelaitosten johtokunnille sekä arviointikertomuksessa mainituille konserniyhteisöille lausunnolle kunkin omalta osaltaan. Kaupunginhallitus edellytti, että mikäli arviointikertomuksen arvio koskee useampaa valiokuntaa, tulee valmistelu tehdä yhdessä, mutta kunkin valiokunnan tulee esittää siitä silti oma lausuntonsa. Lausunnot tuli toimittaa talousjohtajalle viimeistään elokuun 2021 loppuun mennessä.

Kaupunginhallitus käsitteli kokouksessaan 20.9.2021 talousjohtajan laatiman yhteenvedon saaduista lausunnoista ja esitti sitä hyväksyttäväksi kaupunginvaltuustolle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi yhteenvedon 27.9.2021.

Alla on esitetty, mihin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty. Toimenpiteiden seurannassa ja arvioinnissa on käytetty annettujen lausuntojen lisäksi tilinpäätöksen 2021 ja talousarvion 2022 tietoja sekä kevään 2022 aikana kerättyjä muita lisätietoja.

Arvioinnin liikennevalovärit:
Vihreä = Asia edennyt merkittävästi
Keltainen = Joitain toimenpiteitä, mutta asia kesken
Punainen = Ei toimenpiteitä tai ei tuloksellisia / tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä

Taulukko 4. Vuoden 2020 arviointikertomuksen jälkiseuranta

Arviointikertomus 2020	Toimenpiteet / kehitys vuonna 2021	Arvio
Strategiaa täsmentävät ohjelmat		
Hyvinvointi		
Raumalaisten nuorten pahoinvointi ja kovien päihteiden käyttö on lisääntynyt edelleen.	*Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen rakenteiden uudistaminen aloitettiin keväällä 2021. Vuoden 2022 talousarvioon on varattu 0,5 milj. euroa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin koskien nuorten pahoinvoinnin ehkäisyä. Kaupunginvaltuuston päätöksin sitä on kohdennettu uusiin virkoihin ja toimiin sekä nuorille järjestettäviin tapahtumiin. Nuoret aikuiset ja lapsiperheet on erityisesti huomioitu kaupunginvaltuuston 25.4.2022 hyväksymässä strategiassa.*	*Asiaan on reagoitu, mutta haasteita riittää edelleen, mm. nuorten ahdistuneisuus on lisääntynyt.* *Päihteiden käyttö on nuorten keskuudessa vähentynyt ja täysin raittiiden määrä on lisääntynyt.*
Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä on vuosi vuodelta kasvanut (91,3 % vuonna 2020) ja tätä kehitystä tulee tulevaisuudessakin tukea.	*Vuonna 2021 yli 75-vuotiaista kotona asui 89,7 % eli osuus laski vuodesta 2020. Pitkään jatkuneet koronarajoitukset ovat aikaistaneet ja lisänneet ikääntyneiden palvelujen tarpeita.*	*Saavutettu hyvä kehitys on heikentynyt koronan kerrannaisvaikutusten seurauksena.*
Elinvoima		
Kilpailukykyisen, yritysten tarpeisiin vastaavan ja kansainvälisen koulutustarjonnan turvaaminen on jatkossa tärkeää. Oppisopimuskoulutusta tulisi lisätä.	*Toisen asteen ja korkeakoulutuksen turvaamiseksi ja kehittämiseksi on tehty paljon edunvalvontatyötä ja aktiivista yhteistyötä, mm. Pikkunorssi, DI-professuuri ja verkostoyhteistyö. Toisen asteen ja korkeakoulutuksen toimitiloihin on tehty peruskorjauksia ja uudisrakentamista ja näin osaltaan sitoutettu toimijoita koulutuksen järjestämisen puitteita vahvistamalla.*	*Asia edennyt oikeaan suuntaan.*

Erityisesti liikenneyhteyksien ja Rauman saavutettavuuden parantaminen tulevat jatkossakin vaatimaan aktiivista edunvalvontatyötä.	*Kaupunki on antanut lausunnon valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta ja on mukana Satakunnan liikennejärjestelmätyön päivityksessä. Väyläviraston ratasuunnitelma Rauman seisakkeesta on valmistunut. Henkilöjunaliikenteen osalta on annettu lausunto Liikenne- ja viestintäministeriölle ostettavasta henkilöjunaliikenteestä vuosille 2022–2030.*	*Asia edennyt oikeaan suuntaan.*
Henkilöstö		
Henkilöstön vaihtuvuus on viime aikoina ollut edellisiä vuosia laajempaa johtuen osittain myös eläköitymisistä. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön rekrytointi on lähivuosina ensiarvoisen tärkeää.	*Vuonna 2021 päättyi yhteensä 163 vakinaista palvelussuhdetta, joista eläkepäätöksiä oli 76. Kaupungin avoimeen työpaikkaan saapui keskimäärin 6,7 hakemusta (vuonna 2020: 13,8 2019: 10,2 ja 2018: 15,5 hakemusta). Työn vaativuuden ja työsuorituksen arviointia ja palkkauksen tasapuolisuutta ja kilpailukykyisyyttä on kehitetty. Johtamis- ja esimiesosaamista on kehitetty koulutuksilla. Sisäistä tehtäväkiertoa on mahdollistettu.*	*Toimenpiteistä huolimatta henkilöstön vaihtuvuudessa ja rekrytoinnissa riittää edelleen haastetta.*
Maapolitiikka		
Tonttitarjontaa pitää olla eri puolilla kaupunkia. Alueita ja niiden palvelutarjontaa tulee kehittää tasapuolisesti tonttien houkuttelevuuden parantamiseksi.	*Tonttitarjontaa on pyritty monipuolistamaan hankkimalla maata oikeaan aikaan oikealta paikalta aina kun se on mahdollista sekä täydennyskaavoittamalla alueita jo olemassa olevan infran läheltä. Asukastyytyväisyyskyselyn mukaan tyytyväisyys pientalotontin saatavuuteen on kasvanut viimeisen 10-15 vuoden aikana.*	*Asia edennyt oikeaan suuntaan.*
Konsernihallinto ja -palvelut		
Tietojärjestelmähankinnan ja - käyttöönoton (taloushallinto) onnistunut läpivienti vuoden 2021 aikana vaatii riittävät resurssit ja henkilöstön mukaan ottamisen, jotta toimintatapoja voidaan aidosti uudistaa ja kehittää.	*Unit4-toiminnanohjausjärjestelmä on otettu käyttöön asteittain 1.1.2022 alkaen. Järjestelmän käyttöönotossa on ollut haasteita.*	*Järjestelmä on saatu käyttöönotettua aikataulussa, mutta käyttöönotossa on ollut haasteita. Toimintatapojen uudistaminen on kesken.*
Tulisi tarkemmin määritellä ne kriteerit, joiden perusteella konsulttipalveluja käytetään, ettei kynnys madallu liikaa.	*Asiantuntijapalveluita on käytetty tiettyihin spesifeihin, tiettyä erikoisosaamista vaativiin tai ulkopuolista, objektiivista näkökulmaa vaativiin selvitystehtäviin.*	*Asia edennyt oikeaan suuntaan.*
1.6.2017 toteutetun organisaatiouudistuksen onnistumisesta teetettiin vuoden 2020 lopulla ulkopuolinen selvitys, mutta liian myöhäisessä vaiheessa valtuustokautta. Lisäksi selvityksen kyselytutkimuksiin ei saatu riittävästi vastauksia luotettavan arvioinnin suorittamiseksi. Uudistuksen onnistuminen on varmistettava luotettavalla ja jatkuvalla arvioinnilla seuraavan valtuustokauden alussa oman organisaation tekemänä.	*Hyvinvointialueet muodostuvat 1.1.2023. Kaupunginhallitus on 1.11.2021 päättänyt valmistelutyön käynnistämisestä ja organisoinnista. Rauman kaupungin varautuminen hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiseen on organisoitu siten, että voimaanpanolaissa määritellyt tehtävät saadaan kaupungin osalta hoidettua. Lisäksi valmistelutyö sisältää kaupungin palvelu- ja luottamushenkilöorganisaation kokonaisuuden tarkastelun. Tarvittavat hallintosääntömuutokset valmistellaan syksyn 2022 aikana.*	*Asia etenemässä vuoden 2022 aikana.*

Työllisyyden hoito		
Työttömyysaste nousi vuoden mittaan koronapandemian vuoksi ollen vuoden 2020 lopussa 11,8 % (vuotta aiemmin 9,6 %).	*Työllisyystilanne parani vuoden 2021 aikana. Joulukuussa 2021 työttömien osuus oli 9,4 %, kun se vuotta aiemmin oli 11,8 %.*	*Työllisyystilanne on parantunut.*
Kaupungin työllistämistoimenpiteisiin ja kuntouttavaan työtoimintaan tulisi jatkossa erityisesti paneutua varsinkin, jos yleinen työllisyystilanne ei lähde nopeasti kohenemaan.	*Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut (491 -> 550). Korona on vaikeuttanut pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työllistämistä.*	*Pitkäaikaistyöttömien tilanne on koronan kerrannaisvaikutusten vuoksi vaikeutunut.*
Sosiaali- ja terveysvaliokunta		
Koronan seurauksena tullut hoitovelka tulee seuraavina vuosina aiheuttamaan painetta hoitotakuun toteutumiseen ja lisäämään kustannuksia.	*Koronan aiheuttamasta palvelutarpeen kasvusta johtuvaa kustannusten nousua on nähtävissä jo vuoden 2021 tilinpäätöksessä.*	*Hoitotakuun velvoitteet on toistaiseksi pystytty toteuttamaan, mutta hoitovelkaa on edelleen olemassa.*
Korona-ajan vaikutukset näkyvät jo nyt lastensuojelun suotuisan kehityksen pysähtymisenä ja kustannusten kääntymisenä nousuun.	*Korona-ajan vaikutukset ovat heikentäneet edelleen lastensuojelun tilannetta. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut 21 % vuodesta 2020 (1078-> 1302).*	*Tilanne on heikentynyt koronan kerrannaisvaikutusten seurauksena.*
Päihdepalvelujen kehittämiseen tarvittaisiin nopeita, vaikuttavia, poikkihallinnollisia ja eri tahot mukaan ottavia ratkaisuja.	*Korona-aikana jo entuudestaan päihteiden käyttöä suosivat elintavat ovat vahvistuneet. Päihteiden käytöstä johtuvat haitat näkyvät lasten ja nuorten sekä nuorten aikuisten lisäksi myös ikääntyneillä kotihoidon asiakkailla.*	*Tilanne on heikentynyt koronan kerrannaisvaikutusten seurauksena.*
Sivistysvaliokunta		
Kouluverkkoratkaisut tulee tehdä pikaisesti, mm. ratkaista Nanujärvelän koulun toteutus ja sijainti. Ratkaisujen tulee olla pitkällä aikajänteellä kestäviä huomioiden lapsimäärän kehitys myös alueellisesti eri kaupunginosissa.	*Kaupunginhallitus on 24.1.2022 käsitellyt Nanujärvelän koulun tarveselvityksen, joka perustuu kaupunginvaltuuston aiemmin VVR:n yhteydessä tekemään päätökseen. Samassa yhteydessä KH totesi, että tarveselvityksen perusteella Nanujärvelän koulu on 3-sarjainen ja sijoittuu Aro-Nanun alueelle ja näin ollen sekä Vasaraisten että Kortelan koulut jatkavat toimintaansa uuden koulun valmistuttua.*	*Nanujärvelän koulun toteutus ja sijainti on ratkaistu ja valmistelu on edennyt hankesuunnitelman laadintaan.*
Tekninen valiokunta		
Niin uudisinvestoinnit kuin korjaushankkeetkin tulee suunnitella ja aikatauluttaa realistisesti sekä rahoitus- että toteutuskyvyn mukaan.	*Perusparannustarpeen vähentäminen vaatii lähivuosina mittavia tilainvestointeja sekä tarpeettomien kiinteistöjen myynti- ja purkupäätöksiä.*	*Asia edennyt oikeaan suuntaan. Haasteet investointien rahoituskyvyssä kasvavat, kun kaupungin taloudellinen liikkumavara pienenee hyvinvointialueiden muodostuessa 1.1.2023.*
Kaupungin kokonaistalouden toteutuminen		
Tulevina vuosina poistoihin on odotettavissa korotusta mittavan investointiohjelman myötä, mikä luo entisestään painetta tulorahoituksen riittävyydelle.	*Kasvavan poistokuorman hallitsemiseksi on tehty investointivarauksia Karin kampukseen yhteensä 32 milj. euroa (TP2020: 15 milj. euroa; TP2021: 17 milj. euroa).*	*Talouden tasapaino edellyttää tulevina vuosina vahvaa vuosikatetta, jotta kasvavat poistot saadaan katettua tulorahoituksella.*

Koulukiinteistöjen valmistuessa vuokratuista väistötiloista on välittömästi luovuttava.	*Väistötiloista luopumisen aikatauluun liittyy vahvasti, miten muutot ja toiminnan organisointi saadaan suoritettua uusiin tiloihin.*	*Väistötilat ovat edelleen käytössä kunnes uudet tilat valmistuvat.*
Kaupungin mittavaa investointiohjelmaa tulee jatkuvasti arvioida kriittisesti ja aikatauluttaa hankkeet tärkeyden sekä rahoitus- ja toteutuskyvyn mukaan.	*Tilainvestoinneista suurimmat hankkeet Karin Kampus, Kaunisjärven hyvinvointikeskuksen peruskorjaus/ -parannus ja uusi paloasema ovat rakentamisen osalta käynnissä. Seuraavat kriittiset käynnistyvät hankkeet ovat pääterveysaseman uudistaminen, Nanu-Järvelän koulukeskus ja Uotilan koulukeskus.*	
(Konsernin) suhteellinen velkaantuneisuus laski 58,9 %:sta 51,1 %:iin ollen silti yli vanhan kriisikuntakriteerin (50 %).	*Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus nousi 56,4 %:iin.*	
Kuntien koronaan liittyvät menopaineet ovat suuret (mm. hoitovelan purku, muut palveluiden lisäystarpeet, sosiaalisten ongelmien lisääntyminen jne.) ja ne tulevat viiveellä.	*Koronan aiheuttamasta palvelutarpeen kasvusta johtuvaa kustannusten nousua on nähtävissä jo vuoden 2021 tilinpäätöksessä.*	
Kuntaliiton tekemän laskelman mukaan Rauma sai vuonna 2020 koronatukea valtionosuuksien kautta 10,7 M€ ja yhteisöveron jako-osuuden korotuksen kautta 3,3 M€ eli yhteensä 14 M€.	*Vuonna 2021 tuet olivat yhteensä 11,5 M€ (käyttötalouteen kirjatut avustukset 7,3 M€ ja yhteisöveron jako-osuuden korotuksen vaikutus 4,2 M€).*	

6. YHTEENVETO

Vuosi 2021 oli toinen perättäinen koronavuosi. Se haastoi kaupunkia edelleen nopeaan reagointiin, resurssien joustavaan käyttöön ja palvelujen järjestämiseen vaihtoehtoisilla tavoilla. Viime vuotta arvioitaessa voidaan todeta, että kaupunki on toistaiseksi selvinnyt koronapandemiasta hyvin, niin toiminnallisesti kuin taloudellisestikin.

Talous oli vuonna 2021 vuoden 2020 tapaan reilusti ylijäämäinen, mikä mahdollisti myös investointivarauksen tekemisen tulevaisuuden varalle. Koronan vaikutukset ovat kauaskantoiset ja ne saattavat pidemmällä aikavälillä näkyä verotulojen pienentymisenä ja siirtyneenä palvelutarpeen kasvuna. Näiden vaikuttimien euromääräistä vaikutusta on vaikea ennakoida tarkasti. Maailmantilanteen ja -talouden epävarmuus tulee heijastumaan niin kaupungin toimintaan kuin rahoituksen riittävyyteen ja kustannuskehityksen hillitsemiseenkin.

Vuosi jää historiaan myös maakunnallisen sote-ratkaisun syntyvuonna. Erityisesti vuoden 2021 syyskautta väritti varautuminen ja valmistautuminen hyvinvointialueen muodostumiseen 1.1.2023 alkaen. Muutos tulee vaikuttamaan oleellisesti kaupungin henkilöstömäärään, palveluprosesseihin ja niiden rajapintoihin. Vaikka Rauma kohtaa tulevan muutoksen taloudellisesti vahvana, on selvää, että uudistus pienentää kaupungin taloudellista liikkumavaraa. Meneillään olevat ja tulevat investoinnit tulee rahoittaa pienenevällä verorahoituksella.

Raumalla on toimintaympäristön haasteista huolimatta ollut hyvä tekemisen meininki, mikä on näkynyt niin asukastyytyväisyys-, työhyvinvointi- ja imagotutkimusten tuloksissa kuin vahvasti eteenpäin menevinä hankkeina. Rauma lähtee kohti tulevaisuuden mahdollisuuksia ja haasteita uudella, jo vuoden 2021 puolella osallistavasti valmistellulla strategialla, omia vahvuuksiaan hyödyntäen.

Tarkastuslautakunta haluaa yksittäisinä onnistumisina (+) ja kehittämiskohteina (-) nostaa esille seuraavia asioita:

+ Koronapandemiasta huolimatta kaupungin toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.
+ Työllisyystilanne parani ja verotulokertymä kehittyi positiivisesti, mikä vahvisti kaupungin taloutta.
+ Asukastyytyväisyyskyselyn mukaan raumalaisten kokonaistyytyväisyys on parantunut.
+ Kaupunkilaisia on osallistettu aktiivisesti erilaisiin hankkeisiin.
+ Tarpeettomia tiloja on myyty tai purettu, mikä on tehostanut tilankäyttöä ja hillinnyt kustannuksia.
+ Henkilöstön työn vaativuuden ja työsuorituksen arviointijärjestelmät on saatu valmiiksi.

- Asukasmäärän laskeva kehitys on jatkunut.
- Lasten ja nuorten ahdistuneisuus on lisääntynyt.
- Lastensuojeluilmoitusten ja ikäihmisten huoli-ilmoitusten määrä on noussut.
- Ennaltaehkäisevää toimintaa kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi tulee lisätä ja tehostaa.
- Sairaalanmäen toiminta ja tilojen käyttö on ratkaistava yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
- Henkilöstön työhyvinvointiin ja kaupungin työnantajakuvaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginvaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat olennaisilta osin toteutuneet.

ALLEKIRJOITUKSET

Raumalla 10.5.2022

Rauman kaupungin tarkastuslautakunta

Helena Ollila puheenjohtaja	Seppo Sattilainen varapuheenjohtaja	Tapio Ailasmaa
Keijo Jalonen	Vesa Järvenpää	Marika Leppänen
Marianne Mäkelä	Carita Vainio	Tomi Vainio

2
7
JOKIRANTA

1442 - 2022

580

RAUMAN KAUPUNKI